

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ:

Από τη θεωρία στην πράξη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

Π.Μ.Σ. «ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ:

Κα Αντωνία Ζερβάκη - Κα Χαριτίνη Δίπλα - Κα
Εμμανουέλλα Δούση

ΟΝΟΜΑ : Καμπάς Παναγιώτης

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : 30 Σεπτεμβρίου 2019

Η τριμελής εξεταστική επιτροπή αποτελείται από τους:

α. Κα Ζερβάκη Αντωνία

β. Κα Δίπλα Χαριτίνη

γ. Κα Δούση Εμμανουέλλα

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνησή της αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δήλωσης, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθώς και στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο ΔΗΛΩΝ

Καμπάς Παναγιώτης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	σελ. 5-7
<u>ΜΕΡΟΣ 1ο: Η ανάδυση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Από την ανθρωπιστική επέμβαση, στην Ευθύνη Προστασίας	σελ. 8-14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η συμβολή του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, στην εφαρμογή της Ευθύνης Προστασίας.	σελ. 15-19
<u>ΜΕΡΟΣ 2ο: Η Ευθύνη Προστασίας στην πράξη</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Θωράκιση του Κράτους	σελ. 20-23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: Διεθνής Αρωγή και παροχή τεχνογνωσίας	σελ. 24-27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Έγκαιρη αποφασιστική αντίδραση σε επίπεδο Διεθνούς Κοινότητας	σελ. 28-31
Επίλογος	σελ. 32-33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 34-41

Λέξεις ~10800 άνευ βιβλιογραφίας και περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σημειώθηκε αύξηση των εθνοτικών και εμφύλιων συγκρούσεων, οι οποίες στην πλειονότητά τους σφραγίστηκαν από ανθρωπιστικές τραγωδίες και σοβαρές και εκτεταμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως διαπιστώνεται άλλωστε και από την βιβλιογραφία των πρώτων χρόνων της μεταψυχροπολεμικής εποχής, "οι πιο βίαιες συγκρούσεις στον κόσμο [μετά τον Ψυχρό Πόλεμο] είναι οι εμφύλιοι πόλεμοι, που συχνά σχετίζονται με κυβερνητικές αγκυρότητες εναντίον αμάχων." (Bellamy, 2006 σελ.199).

Η Διεθνής Κοινότητα, στη σκιά των περιστατικών αυτών, κλήθηκε να διαχειριστεί δύο προκλήσεις: η πρώτη αφορούσε την αποτελεσματική προστασία των πληθυσμών από εγκλήματα τέτοιου είδους, την θωράκιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικότερα την «επένδυση» στην ανθρώπινη ασφάλεια σε μια εποχή που οι διακρατικές συγκρούσεις υποχωρούσαν και αυξάνονταν οι συρράξεις στο εσωτερικό των κρατών· η δεύτερη αφορούσε στο ζήτημα της νομιμοποίησης της δράσης της διεθνούς κοινότητας σε περιπτώσεις που τα κράτη αδυνατούσαν ή δεν επιθυμούσαν να προσφέρουν ένα επαρκές πλαίσιο προστασίας στους πληθυσμούς τους στο πλαίσιο των καταστάσεων αυτών. Και οι δύο προκλήσεις σχετίζονταν με το ρόλο και την μετεξέλιξη του ίδιου του συστήματος της συλλογικής ασφάλειας όπως είχε διαμορφωθεί με την υιοθέτηση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών το 1945, μια νέα ανάγνωση του οποίου υπό το φως της νέας γεωπολιτικής πραγματικότητας φαινόταν απολύτως αναγκαία.

Η αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας σε μια σειρά από κρίσεις την πρώτη μεταψυχροπολεμική περίοδο επιβεβαίωσε τη ρευστότητα της νέας τάξης πραγμάτων και τις αδυναμίες του εν λόγω συστήματος. Η επιλεκτική εμπλοκή της Διεθνούς Κοινότητας και των Ηνωμένων Εθνών σε σοβαρές ανθρωπιστικές κρίσεις συνιστούσε μια πτυχή του συγκεκριμένου προβλήματος. Η περίπτωση της Ρουάντα είναι χαρακτηριστική: το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έλαβε έγκαιρα μέτρα και η επέμβαση ήταν τόσο καθυστερημένη που εν τέλει αποδείχθηκε ανεπαρκής κάτι που παραδέχτηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ανακοίνωση τύπου το 2004 για την 10ετή επέτειο των τραγικών γεγονότων του 1994 (8219/1/04/European Union,2004). Το αποτέλεσμα ήταν να χάσουν τη ζωή τους πάνω από 750.000 άνθρωποι.

Σε άλλες περιπτώσεις, η παρουσία των Ηνωμένων Εθνών δεν κατάφερε να διαχειριστεί αποτελεσματικά σοβαρές κρίσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι κρίσεις στην Σομαλία και στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Στην περίπτωση της Σομαλίας την περίοδο 1992-1995, η Διεθνής Κοινότητα δεν κατάφερε να διαχειριστεί αποτελεσματικά την ανθρωπιστική κρίση στην χώρα, παρόλο που υπήρξε παρουσία ειρηνευτικών επιχειρήσεων (UNOSOM I, II) αλλά και δύναμης επιβολής της ειρήνης (UNITAF) (Σαλμών Αλ.,2017).

Τα γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβία ανέδειξαν περαιτέρω τις ανεπάρκειες σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών. Σε αρκετές περιπτώσεις, η παρουσία των Ηνωμένων Εθνών στην περιοχή ήταν περισσότερο εποπτική καθώς δεν κατάφερε να αποτρέψει τα αποτρόπαια εγκλήματα που έλαβαν χώρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι φυσικά η σφαγή στη Σρεμπρένιτσα, η οποία συνέβη παρότι η περιοχή είχε χαρακτηριστεί ως «ασφαλής περιοχή» και υπήρχαν στην περιοχή δυνάμεις της ειρηνευτικής αποστολής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNPROFOR).

Τέλος, η επιλογή προσφυγής σε μονομερείς ενέργειες με την επίκληση του δικαιώματος της ανθρωπιστικής επέμβασης έθετε σε κίνδυνο τα θεμέλια του συστήματος συλλογικής ασφάλειας του Χάρτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστά η μονομερής επέμβαση κρατών μελών του NATO το 1999 στο Κοσσυφοπέδιο, άνευ έγκρισης του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, επιλογή που δέχθηκε δριμεία κριτική καθώς θεωρήθηκε ότι το NATO δεν επενέβη για να εξυπηρετήσει ανθρωπιστικούς σκοπούς αλλά πολιτικά συμφέροντα.

Αντιμέτωπη με τις εν λόγω προκλήσεις, η Διεθνής Κοινότητα ενέτεινε τις προσπάθειές της ώστε να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο βάσει του οποίου θα αποτρέπονταν τα εγκλήματα σε βάρος των άμαχων πληθυσμών χωρίς να διασταυρωθεί το διεθνές καθεστώς διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας που είχε εγκαθιδρυθεί με την υιοθέτηση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευθύνη Προστασίας (R2P) αναδύθηκε στις αρχές του 21ου αιώνα ως απάντηση από πλευράς της διεθνούς κοινότητας στις προκλήσεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα κατά την μεταψυχροπολεμική εποχή. Ουσιαστικά θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η εν λόγω έννοια δημιουργήθηκε στη βάση της κοινής αντίληψης ότι τέτοιου είδους καταστάσεις εναντιώνονται στην συνείδηση όλης της ανθρωπότητας (Δίπλα, 2018).

Επιπλέον, οι εν λόγω καταστάσεις θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν με συγκεκριμένες διαδικασίες και κριτήρια ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η νομιμοποίηση της προστασίας. Εκτός δηλαδή από το αξιακό πλαίσιο, η έννοια της Ευθύνης Προστασίας έκανε την εμφάνισή της, κατόπιν πολλών συζητήσεων, προκειμένου να βελτιώσει και σε επιχειρησιακό επίπεδο την έως τότε επικρατούσα πρόσληψη της Ανθρωπιστικής Επέμβασης, η οποία κάλυπτε ένα ευρύ φάσμα αντιδράσεων της Διεθνούς Κοινότητας.

Σκοπός της εργασίας αυτής αποτελεί η αποτύπωση της πορείας της συγκρότησης της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας και της εφαρμογής της στην πράξη. Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη.

Πιο συγκεκριμένα, στο Πρώτο Μέρος θα αναλυθεί η ανάδυση της έννοιας. Στο πρώτο κεφάλαιο θα καταγραφεί το "πέρασμα" από την Ανθρωπιστική Επέμβαση στην Ευθύνη Προστασίας μέσω των ζυμώσεων και των διαβουλεύσεων που οδήγησαν στην

υιοθέτηση του ορισμού της ΕΠ από την ΓΣ των ΗΕ. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα εξετασθεί η συμβολή του ΟΗΕ στην εννοιολογική εξειδίκευση της έννοιας μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας και των Ψηφισμάτων του κυρίως αλλά και των υπολοίπων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών.

Στο Δεύτερο Μέρος, θα γίνει μια αποτίμηση της εφαρμογής της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας στην πράξη. Στο τρίτο κεφάλαιο, θα αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίον προωθείται η θωράκιση των Κρατών ώστε να καταστούν ικανά να εφαρμόσουν την Ευθύνη Προστασίας, ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο θα καταγραφούν οι μέθοδοι, με τις οποίες η Διεθνής Κοινότητα παρέχει αρωγή και τεχνογνωσίας σε Κράτη σε περιπτώσεις που παρουσιάζονται δομικές αδυναμίες στην άσκηση της υποχρέωσης της Ευθύνης Προστασίας από τα Κράτη. Στο πέμπτο κεφάλαιο, θα αναλυθούν οι δράσεις της Διεθνούς Κοινότητας για την έγκαιρη και αποφασιστική αντίδραση για την αποκλιμάκωση κρίσεων σε περιπτώσεις αδυναμίας άσκησης της Ευθύνης Προστασίας από τα Κράτη.

Τέλος, στον επίλογο, θα καταγραφούν τα συμπεράσματα, μέσω των οποίων θα αξιολογηθεί η εξέλιξη και η εφαρμογή της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας.

ΜΕΡΟΣ 1ο

Η ανάδυση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Από την ανθρωπιστική επέμβαση στην Ευθύνη Προστασίας

Το μεγαλύτερο μέρος του 19ου και κατά τις αρχές του 20ου αιώνα, οι διεθνείς σχέσεις διέπονταν από την βεστυφαιανή πρόσληψη της κρατικής κυριαρχίας (Δίπλα,2018,σελ.113). Επικρατούσε δηλαδή η αντίληψη ότι τα κράτη αφενός ασκούσαν την απόλυτη εξουσία στο εσωτερικό τους και αφετέρου στις εξωτερικές τους σχέσεις διέθεταν ένα ευρύ φάσμα επιλογών (που έφτανε μέχρι και την χρήση βίας ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής) για την διατήρηση και τη διαφύλαξη της εδαφικής τους ακεραιότητας, της κυριαρχίας και των συμφερόντων τους. Μια πρώτη προσπάθεια μετριασμού της συγκεκριμένης πρόσληψης της εξωτερικής όψης της κρατικής κυριαρχίας επιχειρήθηκε με την δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών, η οποία ωστόσο δεν κατάφερε να αποτρέψει τον Β' ΠΠ.

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος συγκλόνισε όλο τον κόσμο και κατέστησε αναγκαίο για την Διεθνή Κοινότητα να αναζητήσει μια άμεση και συλλογική λύση για την αντιμετώπιση αντίστοιχων περιστατικών (Tomashausen,2002), μέσω της δημιουργίας μιας νέας τάξης πραγμάτων που επιχειρούσε για πρώτη φορά να αμβλύνει την απόλυτη πρόσληψη της βεστυφαιανής κυριαρχίας. Συγκεκριμένα, με την υιοθέτηση του Χάρτη των ΗΕ υιοθετούνται δύο θεμελιώδεις αλλαγές στις σύγχρονες διεθνείς σχέσεις μέσα από τον διαφορετικό τρόπο πρόληψης της κρατικής κυριαρχίας στο διεθνές περιβάλλον αλλά και στο εσωτερικό των κρατών: από την μια πλευρά η απαγόρευση της χρήσης βίας από τα κράτη (με τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο ίδιο το καταστατικό κείμενο του οργανισμού) και αφετέρου ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη λογική αυτή οικοδομήθηκε το σύγχρονο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων μέσα από την υιοθέτηση αποφάσεων, διακηρύξεων και συμβάσεων που θεμελιώνουν την προστασία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την συνδέουν και με την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σταθμό στην πορεία αυτή συνιστά η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου η οποία αποτελεί την βάση για τα δύο Σύμφωνα του 1966 αλλά και μια σειρά θεματικών συμβάσεων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενώ εξίσου σημαντική ήταν μια σειρά από άλλες Συμβάσεις όπως η Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας.

Αρχικά, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως παράμετρος μετασχηματισμού του διεθνούς συστήματος στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου συνδέθηκε με την διαδικασία της αποαποικιοποίησης, με την υιοθέτηση της αρχής της αυτοδιάθεσης, αλλά και με τον αγώνα κατά του απαρτχάιντ, όπου υιοθετήθηκαν και κυρώσεις από το ΣΑ.

Από τη δεκαετία του 1990 ωστόσο και την είσοδο στην μεταψυχροπολεμική εποχή, τόσο το μέγεθος των ανθρωπιστικών τραγωδιών όσο και οι αλλαγές που επήλθαν στην διεθνή ισορροπία δυνάμεων που είχε ως αποτέλεσμα την

πραγματοποίηση επεμβάσεων σε κρίσεις που δεν είχαν διακρατικό χαρακτήρα από τις μεγάλες δυνάμεις της εποχής, δεδομένου και του πρωταγωνιστικού τους ρόλου, έφεραν στο προσκήνιο το ζήτημα του δικαιώματος της «ανθρωπιστικής επέμβασης» (Roberts,2001). Έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί για την ανθρωπιστική επέμβαση (Lowe,Tzanakopoulos, 2011). Επιχειρώντας μια σύνθεση από τους ορισμούς που εντοπίζονται από την βιβλιογραφία όπως έχουν διαμορφωθεί από την πρακτική των κρατών στην παρούσα εργασία ως ανθρωπιστική επέμβαση νοείται: " η χρήση βίας από τα κράτη με σκοπό να εμποδίσουν ή να τερματίσουν συστηματικές και κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για λογαριασμό ανθρώπων που δεν είναι υπήκοοι τους, χωρίς την συγκατάθεση της τοπικής κυβέρνησης και με ή χωρίς την εξουσιοδότηση του ΟΗΕ" (Kardas,2001) (Roberts,2001) (Lowe,Tzanakopoulos, 2011).

Από τον συγκεκριμένο ορισμό είναι πλέον φανερό ότι, η έννοια της κρατικής κυριαρχίας έχει μεταβληθεί περαιτέρω από το παρελθόν. Ωστόσο, η συμπερίληψη στην πρακτική των κρατών και μονομερών επεμβάσεων ή η επιλεκτική αντίδραση του ΣΑ στις κρίσεις, προκάλεσε έντονη κριτική ως προς την σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα των ανθρωπιστικών επεμβάσεων καθώς συνέπλεε με τα συμφέροντα των "πρωταγωνιστών" της Διεθνούς Κοινότητας, προκαλώντας ανυπολόγιστα και απρόβλεπτα προβλήματα στις ίδιες τις πληθυσμιακές ομάδες που ήθελαν να προστατεύσουν αλλά και στα Κράτη (Δίπλα, 2018). Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν αμφισβήτησε το 1999 με τον πλέον επίσημο τρόπο, ότι η Διεθνής Κοινότητα ανέπτυξε τους κατάλληλους τρόπους και τα κατάλληλα μέσα για να επιτευχθεί η συμφιλίωση μεταξύ των αρχών της κρατικής κυριαρχίας και της προστασίας των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου (Bellamy,2009). Αυτή η αναγνώριση της αποτυχίας της Διεθνούς Κοινότητας αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία αν αναλογιστεί κανείς ότι ο ίδιος ο Κόφι Ανάν ήταν βοηθός Γενικός Γραμματέας στο Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ, την περίοδο που λάμβανε χώρα η γενοκτονία στη Ρουάντα.

Στην έκθεση της συνόδου κορυφής της χιλιετίας (UN General Assembly,2000), ο Κόφι Ανάν υιοθετεί μια «ανθρωποκεντρική» πρόσληψη της διεθνούς ασφάλειας και αναφέρεται στα διλήμματα που συνοδεύουν την πρακτική της ανθρωπιστικής επέμβασης, επιχειρώντας από τη μια μεριά την προστασία της ανθρωπότητας από συστηματικές και κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον σεβασμό της κρατικής κυριαρχίας από την άλλη. Τα βασικά ερωτήματα μου έθετε αφορούσαν τα εξής:

- Αν θα μπορούσε η ανθρωπιστική επέμβαση να χρησιμοποιηθεί ως πρόσχημα για την αδικαιολόγητη παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις ασθενέστερων κρατών.
- Αν θα μπορούσαν τα επαναστατικά κινήματα να χρησιμοποιήσουν σκόπιμα βίαιες τακτικές για να χρησιμοποιήσουν την ανθρωπιστική επέμβαση προς όφελός τους.

- Εάν και πώς θα καθίστατο δυνατόν να αποφευχθεί η επιλεκτική εφαρμογή της αρχής της ανθρωπιστικής παρέμβασης από τη Διεθνή Κοινότητα (Bellamy,2009).

Χαρακτηριστική είναι η απάντηση του, στην έκθεση του "Εμείς οι λαοί" το 2000: *«Εάν η ανθρωπιστική επέμβαση είναι, πράγματι, μια απαράδεκτη επίθεση στη κυριαρχία, πώς θα έπρεπε να ανταποκριθούμε στη Ρουάντα, στη Σρεμπρένιτσα- στις κατάφωρες και συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προσβάλλουν κάθε ανθρωπιστική επιταγή μας»* (UN Secretary General,2000, σελ.34) (Αννάν,2001, σελ.48).

Διεθνής Επιτροπή για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία (ICISS)

Στον σχετικό προβληματισμό που έθεσε ο Κόφι Ανάν ανταποκρίθηκε η Κυβέρνηση του Καναδά, με την πρωτοβουλία της οποίας δημιουργήθηκε η Διεθνής Επιτροπή για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία (ICISS) (Genser,2018). Εκ μέρους του τότε Υπουργού Εξωτερικών του Καναδά, Lloyd Axworthy τέθηκαν τρεις προτεραιότητες που αφορούσαν την προστασία των αμάχων, την πολιτική βούληση για δράση όταν είναι απαραίτητο και την ανάπτυξη στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέτρων. Στην Επιτροπή συμμετείχαν πέρα από τον Axworthy, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της Αυστραλίας Gareth Evans, ο οποίος και προήδρευε μαζί με τον πρώην Αλγερινό διπλωμάτη Mohammed Sahnoun, και δέκα ακόμα επίτροποι, εκ των οποίων πέντε από τις δυτικές χώρες και οι υπόλοιποι από χώρες όπως η Γουατεμάλα, Νότια Αφρική, Φιλιππίνες και Ινδία (Evans G., Sahnoun M.,2001).

Η γεφύρωση του σεβασμού της κρατικής κυριαρχίας και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ήταν ένα από τα πρώτα θέματα στην ατζέντα των εργασιών της Επιτροπής. Επιπρόσθετα, ένα έτερο θέμα ήταν η επεξεργασία διάφορων εννοιολογικών πτυχών που άπτονταν της ανθρωπιστικής επέμβασης, με τρόπο ώστε οι προτάσεις που θα διατυπώνονταν να αντλούν νομιμοποίηση από το διεθνές δίκαιο. Τέλος, ελήφθησαν σοβαρά υπόψη από την Επιτροπή, οι εξελίξεις του Διεθνούς Δικαίου κατά την προηγούμενη δεκαετία (1990) σε ότι αφορά τους νεοσύστατους μηχανισμούς της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης και συγκεκριμένες περιπτώσεις ανθρωπιστικής επέμβασης. Σκοπός ήταν η συγκρότηση ενός οδικού χάρτη για την αντιμετώπιση ανάλογων περιστατικών στο μέλλον (ICISS,2001)

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, στην έκθεση της Επιτροπής, η έννοια της ανθρωπιστικής επέμβασης δίνει τη θέση της στην έννοια της Ευθύνης Προστασίας των πληθυσμών. Σύμφωνα με την έκθεση η εν λόγω ευθύνη ανήκει στα ίδια τα κράτη, ωστόσο, σε περιπτώσεις που οι πληθυσμοί πλήττονται από τις επιπτώσεις εμφυλίων, εξεγέρσεων, καταπίεσης τα κράτη δεν μπορούν ή δεν θέλουν να ανατρέψουν τις συγκεκριμένες καταστάσεις, *«η αρχή της μη επέμβασης [στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών] υποχωρεί στην διεθνή ευθύνη προστασίας»* (ICISS,2001, σελ. xi). Σύμφωνα με την επιτροπή, η ευθύνη προστασίας διαρθρώνεται σε τρία επίπεδα: στην ευθύνη για πρόληψη, για αντίδραση και για ανοικοδόμηση (ICISS,2001).

Η ευθύνη για πρόληψη φανερώνει για πρώτη φορά, ότι η πρωταρχική ευθύνη για την προστασία των πολιτών εντός της επικρατείας του, ανήκει στο ίδιο το κυρίαρχο κράτος. Φυσικά, όπου χρειάζεται, η Διεθνής Κοινότητα θα προσφέρει την αντίστοιχη υποστήριξη. Η έκθεση προτείνει ένα σύνολο μηχανισμών και μέτρων, σε διάφορους τομείς τόσο για το Κράτος όσο και για την Διεθνή Κοινότητα με σκοπό την πρόληψη των συγκρούσεων και των μαζικών θηριωδιών πριν αυτές συμβούν (ICISS,2001).

Η ευθύνη για την αντίδραση περιλαμβάνει ουσιαστικά τις κυρώσεις, και όταν αυτές δεν δύνανται να διορθώσουν την κατάσταση, την στρατιωτική επέμβαση. Τονίζεται, ότι σε αμφότερες περιπτώσεις απαιτείται η -συχνά απίθανη- συναίνεση όλων των πλευρών σε μια κρίση, ενώ για την στρατιωτική επέμβαση απαιτείται συγκατάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η Επιτροπή ουσιαστικά προτείνει τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου ανθρωπιστικής επέμβασης επιχειρώντας να αποτρέψει τυχόν καταχρήσεις, θέτοντας ψηλά τον πήχη για την αναγκαιότητα της επέμβασης σε κάθε περίπτωση (ICISS,2001).

Τέλος, στην έκθεση, η ευθύνη προστασίας συνδέεται με την ευθύνη για την ανοικοδόμηση, ένα τομέα στον οποίο συμβάλλει και η Διεθνής Κοινότητα. Περιλαμβάνει τους βασικούς τομείς της ασφάλειας, της ανάπτυξης και της απονομής δικαιοσύνης. Βασικοί παράγοντες οφείλουν να είναι οι τοπικοί φορείς οι οποίοι θα πρέπει να αφομοιώσουν τις αλλαγές με ανιδιοτέλεια και αμεροληψία (ICISS,2001).

Η επιτροπή αυτή αποτελεί σταθμό για τη θεωρητική θεμελίωση και επεξεργασία της ευθύνης προστασίας. Με τη χρήση του νέου όρου Ευθύνη Προστασίας αντί εκείνου της ανθρωπιστικής επέμβασης δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην έννοια της ευθύνης αρχικά των κρατών και μετέπειτα του συνόλου της διεθνούς κοινότητας, παρά αποκλειστικά στην έννοια της στρατιωτικής επέμβασης σαν εργαλείο διαχείρισης μιας σοβαρής ανθρωπιστικής κρίσης (Hamann,Muggah,2013).

Ομάδα Υψηλού Επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τις απειλές, προκλήσεις και αλλαγές

Στα τέλη του 2003, ο πρώην Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, δημιούργησε την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τις απειλές, προκλήσεις και αλλαγές.

Η εντολή που είχε δοθεί στην Ομάδα ήταν η ανάλυση των τρεχουσών και μελλοντικών απειλών για την ειρήνη και την ασφάλεια και να συστήσει πρακτικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών, στο πλαίσιο των οποίων ασχολήθηκε και με την έννοια της Ευθύνης Προστασίας

Η Ομάδα δημοσίευσε μια έκθεση 141 σελίδων με τίτλο "Ένας πιο ασφαλής κόσμος: Η κοινή μας Ευθύνη" το Δεκέμβριο του 2004 (UN High Level Panel,2004). Η έκθεση υιοθέτησε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τα ζητήματα ασφαλείας θεμελιωμένη στην έννοια της ανθρώπινης ασφάλειας και έκανε 100 προτάσεις για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Η Επιτροπή εκτιμούσε ότι η έννοια της Ευθύνης Προστασίας θα μπορούσε να συμβάλλει στην ενίσχυση και όχι στη αποδυνάμωση του συλλογικού συστήματος ασφαλείας (Evans,2008) σε σχέση με την έως τότε πρακτική της

ανθρωπιστικής επέμβασης. Άλλωστε, στην πρόταση της Ομάδας υπογραμμίζεται ότι "καθήκον δεν είναι να βρεθούν εναλλακτικές λύσεις ως προς το Συμβούλιο Ασφαλείας σαν πηγή εξουσίας αλλά να καταστεί η λειτουργία του Συμβουλίου καλύτερη από ότι τα προηγούμενα χρόνια" (UN High Level Panel,2004 παρ.198).

Με την συγκεκριμένη έκθεση αναγνωρίζεται ότι το ζήτημα δεν περιορίζεται στο «δικαίωμα επέμβασης» αλλά στην «ευθύνη προστασίας» των κρατών σε περιπτώσεις που οι πληθυσμοί υποφέρουν από «μαζικές δολοφονίες, βιασμούς, εθνοκάθαρση μέσω βίαιων εκτοπίσεων και τρομοκρατίας του πληθυσμού, λιμοκτονία και έκθεση σε ασθένειες από πρόθεση» (UN High Level Panel,2004, παρ. 201). Σε περίπτωση που τα κράτη δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να προστατεύσουν τον πληθυσμό τους η εν λόγω ευθύνη μετακυλιέται στην διεθνή κοινότητα. Στην δεύτερη περίπτωση, προτεραιότητα έχει η παύση των εχθροπραξιών μέσω διπλωματικών μέσων αλλά και αποστολών ανθρωπιστικού χαρακτήρα. Η προσφυγή στην χρήση βίας συνιστά την έσχατη επιλογή (UN High Level Panel,2004, παρ. 201). Ως προς τον ρόλο του ΣΑ, αναφέρει ότι το ΣΑ θα μπορούσε να εξουσιοδοτεί την χρήση βίας σε καταστάσεις που σημειώνονται στο εσωτερικό των κρατών και συνιστούν παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, χαρακτηρίζοντας τις εν λόγω καταστάσεις ως «απειλή κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας».

Η αναφορά για την Ευθύνη Προστασίας κάθε Κράτους είναι ανοιχτή σε ένα ευρύ φάσμα ερμηνείας. Καταρχάς, θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως μια απλή υπενθύμιση της *erga omnes* φύσης των διεθνών υποχρεώσεων (για παράδειγμα σε περιπτώσεις γενοκτονίας, βασανιστηρίων και σοβαρών παραβιάσεων των Συμβάσεων της Γενεύης) που προκαλούν την ενεργοποίηση της έννοιας. Ταυτόχρονα όμως, η έκθεση επιτρέπει και μια ευρύτερη ανάγνωση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας υπό την οποία, η ευθύνη του Κράτους, στην επικράτεια του οποίου συμβαίνουν τα περιστατικά που την ενεργοποιούν, μετατοπίζεται σε άλλο κράτος ή στη Διεθνή Κοινότητα, όταν αυτό δεν είναι ικανό ή είναι απρόθυμο να ενεργήσει. Στην συγκεκριμένη έκθεση, η ευθύνη προστασίας χαρακτηρίζεται ως έχουσα κανονιστικό περιεχόμενο, πρόσληψη η οποία υποχωρεί στα κείμενα τα οποία ακολουθούν (UN High Level Panel,2004, παρ. 203) (Sahn,2007) (Condorelli, Boisson de Chazoumes) (Eaton,2011) (Δούση,2016).

Επιπλέον, η έκθεση της Ομάδας διατύπωσε 5 βασικά κριτήρια της νομιμότητας για τη χρήση βίας (σοβαρότητα κρίσης, ορθή πρόθεση, έσχατη λύση, χρήση αναλογικών μέσων, εξισορρόπηση συνεπειών), στη βάση των προτάσεων της έκθεσης της Επιτροπής ICISS (UN High Level Panel,2004, παρ. 208).

Σύνοδος Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών

Στη Σύνοδο Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών το 2005 υιοθετήθηκε η έκθεση "In Larger Freedom" του τότε Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Κόφι Ανάν. Σε αυτή εξέφραζε την παραίνεση τα κράτη μέλη να "αγκαλιάσουν" την αναδυόμενη έννοια της Ευθύνης Προστασίας ως μια βάση αντίδρασης εναντίον παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων εγκλημάτων (Report of the Secretary-General,2005).

Η συγκεκριμένη σύνοδος μόνο τυχαία δεν ήταν. Περισσότερα από 150 κράτη συμμετείχαν σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων με σκοπό να τιμήσουν την εξηκοστή επέτειο από την ίδρυση του ΟΗΕ. Η προσπάθεια του πρώην Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ και των υποστηρικτών της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, κατέστησαν την έννοια ένα σημαντικό θέμα από την αρχή της χιλιετίας, με τις διαπραγματεύσεις να ολοκληρώνονται στη συγκεκριμένη σύνοδο. Κατά τη διάρκεια των πέντε χρόνων που μεσολάβησαν από την Έκθεση της Επιτροπής ICISS, μέχρι την εν λόγω Σύνοδο πολλά κράτη ισχυρίστηκαν ότι το θέμα ήταν υπερβολικά διαφορούμενο με αποτέλεσμα να προκύπτει μεγάλη δυνατότητα κατάχρησης. Άλλα κράτη αμφισβήτησαν την ύπαρξη νομικής βάσης της έννοιας. Τελικά όμως, η Έκθεση του Γενικού Γραμματέα, η οποία περιείχε τον ορισμό της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας στις παραγράφους 138, 139 και 140 υιοθετήθηκε ομόφωνα από όλα τα κράτη. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τρεις παράγραφοι τοποθετήθηκαν στο τέταρτο τμήμα, για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου και όχι στο τρίτο τμήμα που αφορά την ειρήνη και τη συλλογική ασφάλεια (Genser, 2018).

Οι παράγραφοι αναφέρουν περιληπτικά:

- Παράγραφος 138: Κάθε κράτος έχει την ευθύνη να προστατεύει τους πληθυσμούς του από γενοκτονία, εγκλήματα πολέμου, εθνοκαθάρσεις και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Η ευθύνη αυτή συνεπάγεται την πρόληψη τέτοιων εγκλημάτων, και της υποκίνησης τους με κατάλληλα και απαραίτητα μέσα. Η Διεθνής Κοινότητα πρέπει να ενθαρρύνει και να βοηθάει τα κράτη να ασκήσουν αυτή την ευθύνη και να υποστηρίξει τα Ηνωμένα Έθνη στη δημιουργία ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.
- Παράγραφος 139: Η Διεθνής Κοινότητα, μέσω των Ηνωμένων Εθνών, οφείλει να χρησιμοποιεί τα κατάλληλα διπλωματικά, ανθρωπιστικά και άλλα ειρηνικά μέσα, σύμφωνα με τα Κεφάλαια VI και VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, για την προστασία των πληθυσμών από εγκλήματα πολέμου, εθνοκαθάρσεις και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η Διεθνής Κοινότητα είναι έτοιμη να αναλάβει συλλογική δράση, έγκαιρα και αποφασιστικά μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, και σύμφωνα με τον Χάρτη, συμπεριλαμβανομένου και του Κεφαλαίου VII, κατά περίπτωση και σε συνεργασία με τους ανάλογους περιφερειακούς οργανισμούς, εάν τα ειρηνικά μέσα και οι εθνικές αρχές αποτύχουν να προστατέψουν τους πληθυσμούς τους. Τονίζεται η ανάγκη, η Γενική Συνέλευση να συνεχίσει την εξέταση της Ευθύνης Προστασίας των πληθυσμών έχοντας κατά νου τις αρχές του Χάρτη και του Διεθνούς Δικαίου. Όπου είναι απαραίτητο και σκόπιμο, η Διεθνής Κοινότητα θα βοηθήσει τα κράτη να οικοδομήσουν την ικανότητα να προστατεύουν τους πληθυσμούς τους πριν ξεσπάσουν κρίσεις ή συμπλοκές.
- Παράγραφος 140: Υποστηρίζεται πλήρως η αποστολή του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα για την Πρόληψη της Γενοκτονίας.

Παρόλο που οι τρεις παράγραφοι δεν επέβαλαν καμία νομική υποχρέωση, η αναφορά στην έννοια της Ευθύνης Προστασίας, ήταν μια σημαντική πρόοδος. Πέραν αυτών των παραγράφων, υφίστανται στο κείμενο και άλλες δεσμεύσεις σε άλλες παραγράφους (Chesterman,2011).

Σε αντίθεση με την έκθεση του ICISS, η έννοια της Ευθύνης Προστασίας που υιοθέτησαν τα κράτη έχουν περιορισμένο πεδίο εφαρμογής σε τέσσερα συγκεκριμένα εγκλήματα: γενοκτονία, εγκλήματα πολέμου, εθνοκάθαρση και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Πιθανώς αυτό να συνέβη, για περιορισμό της κατάχρησης της έννοιας. Επιπρόσθετα, δεν έγινε αναφορά σε περιφερειακά όργανα αλλά τονίζεται ο βασικός ρόλος του Συμβουλίου Ασφαλείας (Genser,2018). Η έκφραση του κειμένου σχετικά με τη συλλογική δράση είναι μάλλον διστακτική καθώς η χρήση βίας μπορεί να εγκριθεί μόνο από το Συμβούλιο Ασφαλείας, μόνο στο πλαίσιο του ΟΗΕ και εφόσον όλα τα ειρηνικά ή διπλωματικά μέσα που προβλέπονται στα Κεφάλαια VI και VIII του Χάρτη δεν έχουν τελεσφορήσει. Τέλος, δόθηκε λιγότερη έμφαση στην Ευθύνη για την Οικοδόμηση και δεν έγινε κάποια αναφορά στα κριτήρια που είχαν προταθεί μέσω της έκθεσης της ICISS και της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η συμβολή του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στην αποσαφήνιση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας

Ο ΟΗΕ προσπάθησε μέσα από έντονες συζητήσεις και διαβουλεύσεις να αποσαφηνίσει τις διαφορετικές πτυχές της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας. Η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας, και κυρίως ο ίδιος ο Γενικός Γραμματέας, μέσω των εκθέσεων του, ανέλαβαν την ευθύνη της προώθησης και βελτίωσης της εννοιολογικής πρόσληψης της Ευθύνης Προστασίας καθώς και της εφαρμογής της.

Κυρίαρχο ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη της έννοιας και της συμβολής του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών διαδραμάτισαν οι ετήσιες εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα. Οι εκθέσεις αυτές εξειδικεύουν και επεκτείνονται σε όλους τους επιμέρους τομείς που άπτονται στην εφαρμογή της έννοιας όπως καταγράφηκαν στις τρεις παραγράφους του κειμένου του 2005, σημειώνουν τις προκλήσεις, καταγράφουν την εξέλιξη της έννοιας αλλά κυρίως διαπιστώνουν τις αδυναμίες του ίδιου του Οργανισμού αλλά και των Κρατών στην υλοποίηση όσων προβλέπονται από τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Η πρώτη έκθεση του Γενικού Γραμματέα συντάχθηκε το 2009 από τον Ban Ki-Moon. Συνέβαλε σημαντικά στην μετατροπή της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας σε μια εφαρμόσιμη έννοια, χωρίς ταυτόχρονα να εγκαταλείπει όσα καταγράφηκαν στο κείμενο του 2005. Περιγράφηκε μια στρατηγική τριών πυλώνων, πάνω στους οποίους στηρίχτηκε η έννοια της Ευθύνης Προστασίας στη βάση των αρχών που περιγράφηκαν νωρίτερα. Ο πρώτος πυλώνας είναι οι αρμοδιότητες προστασίας του κράτους, όπου αντικατοπτρίζεται η ευθύνη του Κράτους, η πιο ουσιώδης ευθύνη που προέρχεται από την κρατική κυριαρχία, να προστατεύσει τους πληθυσμούς του από τα εγκλήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 138 της έκθεσης του 2005. Ο δεύτερος πυλώνας εξετάζει τη δέσμευση της Διεθνούς Κοινότητας να βοηθήσει τα κράτη να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους παρέχοντας διεθνή βοήθεια (αναπτυξιακή βοήθεια, ενίσχυση ασφάλειας) και τεχνογνωσία (δημιουργία διαμεσολάβησης και ικανότητες επίλυσης διαφορών). Ο τρίτος πυλώνας, όπως περιγράφεται στην παράγραφο 139, αφορά την έγκαιρη και συλλογική αντίδραση της διεθνούς κοινότητας σύμφωνα με τα κεφάλαια VI και VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όταν το κράτος δεν δύναται, δεν θέλει ή προβαίνει το ίδιο σε θηριωδίες εις βάρος του πληθυσμού του. Οι τρεις πυλώνες αλλάζουν την έμφαση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, καθώς πλέον η στρατιωτική παρέμβαση δεν διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο. Η ευθύνη για την πρόληψη, όπως είχε καταγραφεί στην έκθεση του ICISS, εμφανίζεται στους πρώτους δύο πυλώνες, η ευθύνη για την αντίδραση στον τρίτο πυλώνα ενώ η ευθύνη για την ανοικοδόμηση φαίνεται ότι χάνει τη σημασία της (UN Secretary General, 2009) (Genser, 2018).

Η έκθεση του 2010 αναλύει σε βάθος τα κενά και τα λάθη που προέκυψαν στο θέμα της έγκαιρης προειδοποίησης την δεκαετία του 1990, και καθορίζει τα επόμενα

βήματα για τον ΟΗΕ, τα περιφερειακά όργανα και τα ίδια τα κράτη με σκοπό να βελτιωθεί και να εξελιχθεί η διαδικασία και να προλαμβάνονται τέτοια περιστατικά (United Nations Secretary General,2010).

Η έκθεση του 2011 αναφέρεται κυρίως στην απαραίτητη συνεργασία της Διεθνούς Κοινότητας αλλά και των κρατών ξεχωριστά με τις περιφερειακές ενώσεις και οργανισμούς. Σκοπός της συγκεκριμένης συνεργασίας είναι η δυνατότητα πρόληψης περιστατικών βίας και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (UN Secretary General,2011).

Η έκθεση του 2012 κάνει αναφορά στον τρίτο πυλώνα της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, δηλαδή στην έγκαιρη, αποφασιστική και συλλογική αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας στο πλαίσιο της έννοιας. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφονται εκ νέου οι ενέργειες μέχρι να γίνει επίκληση στον τρίτο πυλώνα, καθώς και τα διατιθέμενα εργαλεία, τους φορείς, οργανισμούς ή εταίρους που θα εμπλακούν. Τέλος, και προς αποφυγή κατάχρησης όσων προβλέπονται στον τρίτο πυλώνα, καλεί η όποια αντίδραση ή απάντηση να πραγματοποιείται με υπευθυνότητα και σοβαρότητα (UN Secretary General,2012).

Η έκθεση του 2013 αναφέρεται στην ανάγκη και στην ευθύνη των Κρατών να ενισχύσουν την πρόληψη σοβαρών περιστατικών απέναντι στους πληθυσμούς τους. Προτείνονται μέτρα και στρατηγικές προς υποβοήθηση των κρατών, με σκοπό να αποφευχθεί η δημιουργία συνθηκών ή η διάπραξη εγκλημάτων όπως η γενοκτονία, η εθνοκάθαρση, τα εγκλήματα πολέμου και κατά της ανθρωπότητας (UN Secretary General,2013).

Η έκθεση του 2014 κάνει αναφορά στο δεύτερο πυλώνα της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, δηλαδή την παροχή βοήθειας από τη Διεθνή Κοινότητα προς τα Κράτη με σκοπό να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο της έννοιας. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφονται οι φορείς που θα εμπλακούν στη διαδικασία αυτή καθώς και στρατηγικές που θα βοηθήσουν τα Κράτη να προστατεύσουν με μεγαλύτερη ευχέρεια τους πληθυσμούς τους. Μάλιστα αναφέρει συγκεκριμένες στρατηγικές, κάνοντας επίκληση στη διεθνή πρακτική (ενθάρρυνση, οικοδόμηση ικανοτήτων και αρωγή προς τα κράτη στο τομέα της προστασίας). Τέλος περιγράφεται το πνεύμα του συγκεκριμένου πυλώνα, καθώς και προκλήσεις και προτάσεις για την εξέλιξη της έννοιας στο συγκεκριμένο πεδίο (UN Secretary General,2014).

Η έκθεση του 2015 κατέστησε σαφή την επιτακτική ανάγκη της άμεσης εφαρμογής της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας. Επιπλέον, καταγράφηκαν τα βήματα στα οποία υπήρξε μεγάλη πρόοδος για κάθε πυλώνα στην πράξη αλλά και όσα ακόμα υστερούν. Αξίζει να σημειωθεί η αποδοκιμασία των πλευρών που προσφεύγουν απευθείας, ή χωρίς επαρκή επίκληση άλλων μέσων, στη χρήση βίας σύμφωνα με τον τρίτο πυλώνα. Σε αυτές τις πλευρές, επισημαίνονται τα εργαλεία, οι στρατηγικές και οι διαδικασίες που προβλέπονται πριν καταλήξουν στη χρήση βίας. Τέλος, αναλύονται οι νέες προκλήσεις που τίθενται στην έννοια (νέες τεχνολογίες, νέες παραστρατιωτικές οργανώσεις) καθώς και οι νέες προτεραιότητες (UN Secretary General,2015).

Η έκθεση του 2016 αποτέλεσε την τελευταία του Ban Ki- Moon. Σε αυτήν επιχειρήθηκε να δοθεί το έναυσμα για την κινητοποίηση της συλλογικής δράσης για την πρόληψη και αντιμετώπιση των εγκλημάτων στο πλαίσιο της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, ώστε να λειτουργήσει σαν εφελκυστήριον για τον επόμενο Γενικό Γραμματέα. Σκοπός, όπως υπογραμμίστηκε, ήταν η επιτάχυνση των διαδικασιών ενόψει της αλλαγής ώστε να αποφευχθεί η τέλεση ανάλογων εγκλημάτων και η διάβρωση της αξιοπιστίας της Διεθνούς Κοινότητας. Αυτό πραγματοποιήθηκε μέσω μιας σύντομης ανάλυσης των πεπραγμένων κατά τη διάρκεια της θητείας, των εμποδίων που αντιμετωπίστηκαν και του οράματος για το μέλλον καθώς και πως μπορεί αυτό να υλοποιηθεί στην πράξη. Ως κύριο πρόβλημα στην προσπάθεια υλοποίησης αναγνωρίστηκε η εκτροπή κάποιων χωρών (κυρίως εκ των Μόνιμων Μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας) από τις αρχές και τις προσπάθειες στο πλαίσιο της Ευθύνης Προστασίας (UN Secretary General, 2016).

Η έκθεση του 2017 είναι η πρώτη που συντάχθηκε από τον εν ενεργεία Γενικό Γραμματέα, Antonio Guterres. Σκοπός της έκθεσης ήταν να δοθεί προτεραιότητα στην πρόληψη των εγκλημάτων, την κύρια ευθύνη για την οποία φέρουν τα ίδια τα κράτη. Προτείνονται στρατηγικές για την βελτίωση της πρόληψης, πιθανές δράσεις από τους διεθνείς οργανισμούς και προκλήσεις για τον ΟΗΕ. Τέλος, γίνεται αναφορά και στη λογοδοσία των υπευθύνων για τέλεση των εγκλημάτων καθώς και η ανάγκη αποτίμησης ή αξιολόγησης των πεπραγμένων κάθε πλευράς (UN Secretary General, 2017).

Η έκθεση του 2018 αναφέρεται εκ νέου στην έγκαιρη προειδοποίηση αλλά και στην έγκαιρη δράση που πρέπει να τη συνοδεύσει. Καταγράφονται προτάσεις, κατάλληλα μέτρα, στρατηγικές και εργαλεία, ακόμα και μέσω της Διεθνούς Κοινότητας, που θα κάνουν το συνδυασμό έγκαιρης προειδοποίησης και δράσης ευχερέστερο (UN Secretary General, 2018).

Η συμβολή του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών δεν περιορίστηκε στις ετήσιες εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα. Αρκετές φορές, η συμβολή αυτή δεν προέκυπτε μόνο από τα όργανα του ΟΗΕ αλλά και από διάφορα κράτη στο πλαίσιο του ΟΗΕ (Genser, 2018). Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι η πρωτοβουλία της ομάδας BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και Νότια Αφρική) που παρουσίασαν μια συμπληρωματική εκδοχή της Ευθύνης Προστασίας, την Ευθύνη κατά τη διάρκεια της Προστασίας. Η εκδοχή αυτή παρουσιάζει διευρυμένες δράσεις και ορθή συμπεριφορά των κρατών όσο αυτά επιχειρούν και επεμβαίνουν σε ένα κράτος στο πλαίσιο της Ευθύνης Προστασίας. Στο ίδιο πλαίσιο, κάποια χρόνια αργότερα, προτάθηκε η Ευθύνη μετά την Ευθύνη Προστασίας που έγκειται στην δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και η αποχώρηση των δυνάμεων μόνο όταν έχει επιτευχθεί μια βιώσιμη ειρήνη που να δύναται το κράτος να διαχειριστεί μόνο του (Permanent Representative of Brazil UN, 2011) (Hamann, Muggah, 2013).

Ένα από τα πλέον σημαντικά σημεία της συμβολής των Ηνωμένων Εθνών στην έννοια της Ευθύνης Προστασίας ήταν η σύνδεσή της με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (United Nations Secretary General, 2009 παρ.17). Αφενός, η διάπραξη των εγκλημάτων από μόνη της, αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αφετέρου, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί ένα θεμελιώδες βήμα, από την πλευρά των κρατών, για την επίτευξη της πρόληψης σύμφωνα με τον πρώτο πυλώνα της Ευθύνης Προστασίας. Ως εκ τούτου, τα Κράτη έχουν αναλάβει την ευθύνη, και από νομικής άποψης, να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα του πληθυσμού τους, σαν μηχανισμός αποτροπής ανάλογων περιστατικών. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι τέτοιες καταστάσεις αρκετές φορές δεν εντοπίζονται έγκαιρα, με αποτέλεσμα αυτή η υποχρέωση να μην καλύπτεται σε ικανοποιητικό επίπεδο (Δίπλα,2018).

Για τον λόγο αυτό, τα Ηνωμένα Έθνη με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας, επιθυμώντας να συμβάλουν ακόμα περισσότερο στην αποκρυστάλλωση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας, πέρα από τις πολλαπλές παραινέσεις προς τα Κράτη να σέβονται τις υποχρεώσεις τους, έλαβαν μέτρα σε θεσμικό επίπεδο, με σκοπό τη δημιουργία υπηρεσιών και μηχανισμών για την υποστήριξη της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας με γνώμονα τα ανθρώπινα δικαιώματα (Δίπλα,2018).

Η ίδρυση Κοινού Γραφείου των Ειδικών Συμβούλων του Γενικού Γραμματέα για την πρόληψη της γενοκτονίας και την ευθύνη προστασίας αντίστοιχα, ήταν σημαντική γιατί υπήρχε μια υπηρεσία που παρακολουθούσε την εξέλιξη και ανάπτυξη του θεσμού, τη συνεργασία των κρατών και τα μέτρα που είχαν ληφθεί. Σημαντική δράση αποτέλεσε η σύνταξη ενός κειμένου το 2014, με τίτλο "Πλαίσιο ανάλυσης για αποτρόπαια εγκλήματα. Ένα εργαλείο πρόληψης" το οποίο αποτέλεσε για τα κράτη έναν οδηγό για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενίσχυση στο τομέα της πρόληψης (Framework of Analysis for Atrocity Crimes,2014)

Η ίδρυση της υπηρεσίας "Human Rights Up Front" το 2009 από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, μετά την αποτυχία της αποστολής στη Σρι Λάνκα πραγματοποιήθηκε με σκοπό, μέσω της λογοδοσίας και της ετοιμότητας, να μην επαναληφθούν αντίστοιχες αποτυχίες στο μέλλον. Η ίδρυση αυτή επιχείρησε να μεταβάλλει τις δράσεις του Οργανισμού, και την κουλτούρα του γενικότερα, στο τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω τριών πρωτοβουλιών. Όμως, η ισχνή παρουσία της υπηρεσίας στις δράσεις του ΟΗΕ καθώς και η έλλειψη επαρκούς εξειδικευμένου προσωπικού προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των κρατών αποτέλεσαν τροχοπέδη στην εκπλήρωση των στόχων της (Putting Human Rights Up Front,2018) (Δίπλα,2018).

Ένας από τους θεσμούς που χρησιμοποιήθηκε κατόπιν παραίνεσης του ΟΗΕ, για τον οποίον έγινε και αναφορά στην παράγραφο 139 του κειμένου του 2005, είναι αυτός της μεσολάβησης για την αποτροπή και πρόληψη μιας κρίσης. Πρόκειται για μια έγκαιρη και αποτελεσματική παρέμβαση με διπλωματικά μέσα της Διεθνούς Κοινότητας, με σκοπό την αποφυγή χειρότερων εξελίξεων. Χαρακτηριστική είναι η κατάσταση στην Κένυα, με τις βιαιότητες που προκλήθηκαν μετά την αμφισβήτηση του εκλογικού αποτελέσματος το 2008. Η μεσολάβηση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, αλλά κυρίως της Αφρικανικής Ένωσης επέφεραν τις θεσμικές και νομοθετικές αλλαγές που κατέστησαν το αποτέλεσμα της εκλογικής αναμέτρησης του 2013, αποδεκτό δίχως την χρήση βίας (UN Secretary General,2009 παρ.51)

Επιπλέον, ιδρύθηκαν από όργανα του ΟΗΕ, είτε τη Γενική Συνέλευση ή το Συμβούλιο Ασφαλείας, συγκεκριμένες αποστολές διερεύνησης των πραγματικών περιστατικών ή εξεταστικές επιτροπές με σκοπό να φανεί αν μια εν εξελίξει κρίση μπορεί να αποτελέσει απειλή για τη Διεθνή Ειρήνη και Ασφάλεια ή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και ως εκ τούτου πρέπει να αντιμετωπιστεί και αναλόγως. Υφίστανται αρκετά παραδείγματα όπως του Darfur αλλά και του Burundi, με αρκετά από αυτά να προειδοποιούν για διάπραξη θηριωδιών στα συγκεκριμένα εδάφη (UN Security Council,2004b) (UN General Assembly,2016a) (Δίπλα,2018).

Σημαντική είναι και η συμβολή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ), χωρίς μάλιστα να συνδέεται πρακτικά με την έννοια της Ευθύνης Προστασίας. Είναι σαφές, ότι ο θεσμός της Διεθνούς Ποινικής Δικαιοσύνης δεν θα μπορούσε να απουσιάζει και να μην είναι αρωγός στην υποστήριξη της έννοιας, όπως καθορίστηκε και από την Εισαγγελέα του ΔΠΔ. Αποτελεί σημαντικό στοιχείο αποτροπής, η απόδοση δικαιοσύνης σε κοινωνίες που υπέστησαν φρικαλέα εγκλήματα ή που παραβιάστηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα τους. Το Συμβούλιο Ασφαλείας, οι απεσταλμένες ειρηνευτικές δυνάμεις και ορισμένες φορές το ίδιο το κράτος (π.χ. Μάλι) παραπέμπουν υποθέσεις στο ΔΠΔ ενώ δύναται να αναλάβει και την ευθύνη να αξιολογήσει την κατάσταση σε συγκεκριμένα εδάφη, όπως στη Λιβύη (Δίπλα,2018).

Είναι σαφές η προσπάθεια όλου του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, από το θεσμικό επίπεδο του ΟΗΕ μέχρι και το εθνικό επίπεδο των κρατών, με διάφορους μηχανισμούς, εργαλεία και μέσα ώστε να υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες, που αρχικά θα επιχειρήσουν να προλάβουν και να αποτρέψουν τις θηριωδίες και στη συνέχεια θα αντιμετωπίσουν στιβαρά και αποτελεσματικά οποιοδήποτε περιστατικό. Η ελπίδα όλων παραμένει, η εφαρμογή όλων των παραπάνω να είναι τέτοια, ώστε η ασφάλεια των ανθρώπων να είναι δεδομένο και όχι ζητούμενο.

ΜΕΡΟΣ 2ο

Η Ευθύνη Προστασίας στην πράξη

Τη θεωρητική θεμελίωση της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας οφείλει να ακολουθήσει η εφαρμογή της στην πράξη, από τα ίδια τα κράτη και η υποστήριξη της, από τη Διεθνή Κοινότητα. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, θα αναλυθεί η εφαρμογή της, αρχικά στο επίπεδο του κράτους μέσω της θωράκισης του όπως προβλέπεται στον πρώτο πυλώνα, στη συνέχεια μέσω της παροχής βοήθειας και τεχνογνωσίας από τη Διεθνή Κοινότητα που προβλέπεται από το δεύτερο πυλώνα και τέλος μέσω της έγκαιρης και αποτελεσματικής αντίδρασης από τη Διεθνή Κοινότητα, με τη χρήση των κεφαλαίων VI και VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η ουσία της έννοιας, που καθορίζει και την επιτυχία της, έγκειται σχεδόν αποκλειστικά από την ουσιαστική εφαρμογή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Θωράκιση του κράτους

Η Θωράκιση του Κράτους στο πλαίσιο της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας αφορά τον πρώτο Πυλώνα και την δυνατότητα εκπλήρωσης, από πλευράς των Κρατών, της πρωταρχικής του ευθύνης να προστατεύουν τους πληθυσμούς τους. Όσα θα αναφερθούν στο συγκεκριμένο κεφαλαίο αφορούν ένα ευρύ φάσμα δράσεων πρόληψης που αναλύθηκαν σε θεωρητικό πλαίσιο στην Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ το 2013 και πραγματοποιήθηκαν από τα Κράτη με σκοπό να εφαρμόσουν στην πράξη, όσα προβλέπονται στον πρώτο πυλώνα της έννοιας (UN Secretary General, 2013).

Συναφώς, ανάμεσα στις δράσεις αυτές περιλαμβάνονται η αμερόληπτη εποπτεία των πολιτικών μεταβάσεων, ο σεβασμός του Κράτους Δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της πολιτιστικής ταυτότητας των μερών που συγκροτούν μια κοινωνία, η ανάπτυξη ενός υπεύθυνου, αμερόληπτου και επαγγελματικού τομέα ασφαλείας, η δημιουργία νόμιμων και αποτελεσματικών μηχανισμών δικαιοσύνης και δίκαιης κατανομής των οικονομικών πόρων και η ύπαρξη διαλόγου προς επίλυση των όποιων διαφορών ή συγκρούσεων. Στον συγκεκριμένο πυλώνα εντάσσονται και πιο συγκεκριμένα μέτρα που έχουν σκοπό να οικοδομήσουν συνθήκες προς όφελος της πρόληψης και της εκπαίδευσης του πληθυσμού απέναντι στον κίνδυνο διάπραξης αγριοτήτων και εγκλημάτων (UN Compendium of Practice, 2016).

Ο πρώτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, αφορούσε την δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ύπαρξη διαλόγου και επίλυση τυχόν διενέξεων. Πρόκειται κυρίως για ανεξάρτητους θεσμούς οι οποίοι ενισχύουν τη συμμετοχή όλων των εθνοτικών/κοινωνικών ομάδων στην πολιτική διαδικασία για την άμβλυνση των συνθηκών εκείνων που οδηγούν στην ανάπτυξη του αισθήματος έλλειψης εμπιστοσύνης στους κρατικούς θεσμούς και στη διολίσθηση σε έκρυθμες καταστάσεις.

Για παράδειγμα το 2008, ιδρύθηκε στην Κένυα η Εθνική Επιτροπή Συνοχής και Ενσωμάτωσης. Κατέχει συμβουλευτικό ρόλο στην Κυβέρνηση, την οποία συμβουλεύει σχετικά με τα μέτρα για την ευαισθητοποίηση, τη βελτίωση των πρακτικών για την κοινωνική συνοχή και την εξάλειψη των διακρίσεων. Είχε ως σκοπό την διευκόλυνση και προώθηση "της ισότητας των ευκαιριών, των καλών σχέσεων, της αρμονίας και της ειρηνικής συνύπαρξης ατόμων που έχουν διαφορετικό εθνικό και φυλετικό υπόβαθρο". Σήμερα, έπειτα από τουλάχιστον 10 χρόνια λειτουργίας, αριθμεί πάνω από 3000 ολοκληρωμένες υποθέσεις και συνεχίζει να διαδραματίζει καίριο ρόλο στη διατήρηση της σταθερότητας μεταξύ των φυλετικών ομάδων (cohesion.or.ke,2019).

Επίσης το 2011, ιδρύθηκε στην Γκάνα το Εθνικό Συμβούλιο Ειρήνης. Σκοπό του αποτελεί η διευκόλυνση και η ανάπτυξη μηχανισμών πρόληψης, διαχείρισης, επίλυσης και οικοδόμησης της ειρήνης στη χώρα. Αποτελείται από 13 μέλη, που αντιπροσωπεύουν διαφορετικές θρησκευτικές, κοινωνικές ή πολιτικές ομάδες (peacecouncil.gov.gh,2019)

Το 2012 ιδρύθηκε σε περιφερειακό επίπεδο, με πρωτοβουλία της Βραζιλίας και της Αργεντινής, ένας μηχανισμός για τη γενοκτονία και την πρόληψη των εγκλημάτων μαζικής αγριότητας. Σκοπός του ήταν να ενισχύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα, να περιορίσει τις διακρίσεις και να αποτρέπει την διάπραξη αγριότητων (responsibilitytoprotect.org,2018).

Ο δεύτερος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, αφορούσε την έγκαιρη προειδοποίηση και την οικοδόμηση δυνατότητας πρόληψης αγριοτήτων.

Με πρωτοβουλία πενήντα εννιά κρατών, δημιουργήθηκε ένα δίκτυο σημείων επαφής που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο, εσωτερικά στις κυβερνήσεις των κρατών, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, την έγκαιρη προειδοποίηση, την παρακολούθηση και εκτίμηση της κατάστασης, των ενδείξεων και των κινδύνων. Το δίκτυο αυτό αποτελεί ένα είδος ανεπίσημου μηχανισμού πρόληψης που έχει συσταθεί μεταξύ των κρατών που δίνει τη δυνατότητα ύπαρξης αμοιβαίας υποστήριξης και διαλόγου πριν μια κατάσταση ξεφύγει από τα καθοριζόμενα όρια (UN Secretary General,2017).

Το 2012, δημιουργήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, μια Υπηρεσία Πρόληψης Αγριοτήτων με σκοπό να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν απειλές για θηριωδίες και εγκλήματα και την "πρόκληση" πιο εύκαμπτων και αποτελεσματικών απαντήσεων από την Κυβέρνηση. Η συγκεκριμένη υπηρεσία αποτελούσε το κεντρικό σημείο της πολιτικής του Obama για την αντιμετώπιση των γενοκτονιών που ενδέχεται να πραγματοποιηθούν οπουδήποτε στον κόσμο (Noris,Malknecht,2013) (Feinstein,Lindberg,2015).

Από το 2016, το Βέλγιο έχει υιοθετήσει ένα εθνικό σχέδιο δράσης για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, εκκινώντας από την υποστήριξη των δράσεων των τοπικών αρχών για την ριζοσπαστικοποίηση της νεολαίας και την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού σχεδίου δράσης κατά της ριζοσπαστικοποίησης που υφίσταται στις φυλακές. Προήλθε από την ανανέωση του αντίστοιχου σχεδίου που υπήρχε από το

2002. Η ανανέωση κρίθηκε επιβεβλημένη μετά τις επιθέσεις του Isis στην πόλη των Βρυξελλών το 2016 (Εθνικό Σχέδιο δράσης κατά της ριζοσπαστικοποίησης στο Βέλγιο,2016).

Το 2015, η Ισπανία υιοθέτησε ένα εθνικό στρατηγικό σχέδιο κατά της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης στο πλαίσιο της Agenda 2030. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει όλους τους δημόσιους θεσμούς, από το τοπικό επίπεδο μέχρι την κυβέρνηση. Όπως αποτυπώνεται και στο σήμα του σχεδίου, αυτό επικεντρώνεται στην έγκαιρη ανίχνευση, πρόληψη, προστασία, καταδίωξη και ετοιμότητα αντίδρασης ενώ καθορίζει επιπλέον τα μέτρα προτεραιότητας βάσει περιοδικών αξιολογήσεων (Εθνικό Σχέδιο δράσης κατά της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης στην Ισπανία,2015) (UN Compendium of Practice,2016).

Ο τρίτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα , αφορούσε την εκπαίδευση με γνώμονα την πρόληψη εγκλημάτων και αγριοτήτων τηρώντας ταυτόχρονα μια επαγγελματική και υπεύθυνη στάση ως κράτος στον τομέα της Ασφάλειας.

Το 2010, η Σλοβενία συμπεριέλαβε την έννοια της Ευθύνης Προστασίας στη διδακτέα ύλη της Νομικής Σχολής ενώ από το 2015 διοργανώθηκε, σε ετήσια βάση, το "Φεστιβάλ Ανοχής" από ένα θεατρικό οργανισμό και το Εβραϊκό Πολιτιστικό Κέντρο της Λουμπλιάνας. Έχει ως σκοπό την ευαισθητοποίηση και υπογραμμίζει τον επείγοντα χαρακτήρα μιας προσεκτικής δεοντολογικής κοινωνικής προσέγγισης (House of Tolerance Festival,2015).

Αρκετές χώρες του NATO διεξάγουν εκπαίδευση στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο στα τμήματα των Ενόπλων Δυνάμεων που συμμετέχουν σε ειρηνευτικές αποστολές και όχι μόνο. Στην Ελλάδα λειτουργεί από το 2000 το Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης (ΠΚΕΕΥΕ) για τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και έτερων εμπλεκομένων. Αποτελεί Κέντρο Εκπαίδευσης Συνεργασίας για την Ειρήνη και λειτουργεί υπό την αιγίδα και τις οδηγίες του NATO. Ορισμένες από τις εκπαιδεύσεις διεξάγονται σε αντικείμενο όπως της Διαχείρισης Κρίσεων, του Ανθρωπιστικού Δικαίου και των Στρατηγικών Παρατηρητών του ΟΗΕ (ΠΚΕΕΥΕ,2019).

Ο τέταρτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, αφορούσε τον σεβασμό του Κράτους Δικαίου και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το 2001, συστάθηκε στο Αφγανιστάν, Ανεξάρτητη Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (AIHRC). Σκοπός της Επιτροπής είναι η παρακολούθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η διερεύνηση παραβιάσεων τους που θα μπορούσαν να εντάσσονται στο πλαίσιο των εγκλημάτων που καταπολεμά η Ευθύνη Προστασίας και η λήψη μέτρων που θα βελτιώσει και θα προστατέψει τα ανθρώπινα δικαιώματα των Αφγανών πολιτών (aihrc.org.af, 2019)

Η Κόστα Ρίκα, ανταποκρινόμενη στις συστάσεις της παγκόσμιας περιοδικής αναθεώρησης, υιοθέτησε το 2013 μια Εθνική Πολιτική για μια Κοινωνία χωρίς ρατσισμό, φυλετικές διακρίσεις και ξενοφοβία για την περίοδο 2014-2025. Μάλιστα, το

2015 υιοθέτησε και σχέδιο δράσης τριετίας για τη συγκεκριμένη πολιτική. Επιπλέον, το δικαστικό σώμα υιοθέτησε τη θεσμική πολιτική για την πρόσβαση στη Δικαιοσύνη για άτομα Αφρικανικής καταγωγής, καθώς και το ανάλογο σχέδιο δράσης (International Convention on the elimination of all forms of racial discriminations,2015).

Το 2012, το Μεξικό υιοθέτησε με νόμο, νέους μηχανισμούς προστασίας για τους δημοσιογράφους και όσους εμπλέκονται στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η προσπάθεια που είχε καταβληθεί το 2000 δεν ευδοκίμησε, καθώς πάνω από 80 δημοσιογράφοι έχασαν τη ζωή τους και πολλοί περισσότεροι απήχθησαν. Αντιμετώπισε αρκετά προβλήματα, όπως για παράδειγμα η έλλειψη συναίνεσης και πολιτικής βούλησης σε περιφερειακό επίπεδο, όμως αποτέλεσε ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση για μια από τις πλέον επικίνδυνες χώρες για τους δημοσιογράφους (Giacaman,2012).

Πέρα από τους τομείς δράσης που αναφέρθηκαν παραπάνω, υπήρξαν και μέτρα δράσης, μικρότερης όμως έκτασης, που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα. Εφαρμόστηκε η δίκαιη κατανομή των οικονομικών πόρων, στην Αυστραλία και στο Εκουαδόρ με σκοπό να μην υπάρχουν διαφορές μεταξύ πληθυσμιακών ομάδων, τουλάχιστον στους βασικούς βιοτικούς τομείς. Σε άλλες ευαίσθητες περιοχές, επιχειρήθηκε η αμερόληπτη κάλυψη και επίβλεψη της πολιτικής μετάβασης, πρόσφατα από την Γκουιάνα και την Γκάνα, με σκοπό την αποτροπή πόλωσης του κλίματος, δημιουργίας διαφωνιών και έκρηξης βίας στο πλαίσιο των εκλογικών αναμετρήσεων. Επιπλέον, μέσω της αποτελεσματικής λειτουργίας της δικαιοσύνης, ειδικά σε ότι αφορά τη γενοκτονία, την εθνοκάθαρση, τα εγκλήματα πολέμου και κατά της ανθρωπότητας, αναζητείται η δημιουργία κλίματος αποτροπής διάπραξης παρόμοιων εγκλημάτων (UN Compendium of Practice,2016).

Η εφαρμογή του πρώτου πυλώνα και η ευρεία ύπαρξη μηχανισμών και εργαλείων πρόληψης και αποτροπής των αγριότητων, φανερώνει ότι τα κράτη έχουν αντιληφθεί την ευθύνη τους να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των πληθυσμών τους. Η θωράκιση του κράτους όμως είναι μια διαδικασία που οφείλει να αξιολογείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να εξελίσσεται ώστε να διατηρείται στο υψηλότερο απαιτούμενο επίπεδο καθώς οι απειλές είναι συνεχόμενες και από διαφορετικά επίπεδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: Διεθνής Αρωγή και παροχή τεχνογνωσίας

Η Διεθνής Αρωγή και παροχή τεχνογνωσίας στο πλαίσιο της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας αφορά το δεύτερο Πυλώνα και την δυνατότητα υποβοήθησης και ενθάρρυνσης, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας, των Κρατών ώστε να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις προστασίας των πληθυσμών τους. Όσα θα αναφερθούν στο συγκεκριμένο κεφαλαίο αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα δράσεων που αναλύθηκαν σε θεωρητικό πλαίσιο στην Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ το 2014 και αποτελούν το αποτέλεσμα της διεθνούς βοήθειας (αναπτυξιακή βοήθεια) και της παροχής τεχνογνωσίας (δημιουργία διαμεσολάβησης) σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο δεύτερο πυλώνα της έννοιας (United Nations Secretary General, 2014).

Οι δράσεις αυτές λαμβάνουν χώρα από τα κράτη με διαφορετικούς τρόπους. Μεταξύ των τρόπων αυτών, βρίσκεται η ενθάρρυνση των κρατών ώστε να υπερασπιστούν τους πληθυσμούς τους, η υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών για δημιουργία σχετικών ικανοτήτων και η παροχή βοήθειας σε περιόδους κρίσεων. Η κύρια διαφορά με τις δράσεις που χαρακτηρίζουν την εφαρμογή του πρώτου πυλώνα, είναι ότι πρόκειται για πρωτοβουλίες της Διεθνούς Κοινότητας, οι οποίες υλοποιούνται με τη συναίνεση των κρατών. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, τα όργανα της Διεθνούς Κοινότητας ή διάφοροι παγκόσμιοι/ περιφερειακοί οργανισμοί είναι οι υπεύθυνοι των δράσεων αυτών. Γενικότερα όμως, η πλειοψηφία των δράσεων αφορούν τομείς που έχουν καθορίσει τα κράτη ως προτεραιότητα σύμφωνα με τον πρώτο πυλώνα (UN Compendium of Practice, 2016).

Ο πρώτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα, αφορούσε την Ανάπτυξη Ικανοτήτων εκ μέρους των κρατών. Οι υποτομείς αναφέρονται συγκεκριμένα στην ανάπτυξη της ικανότητας διαλόγου και επίλυσης διαφορών, της αντιστάθμισης της προκατάληψης και των επιθέσεων μίσους, της ικανότητας έγκαιρης προειδοποίησης και πρόληψης αγριοτήτων, της διαμεσολάβησης και του πολιτικού διαλόγου, της υποστήριξης ενός επαγγελματικού και υπεύθυνου τομέα ασφαλείας, της υποστήριξης των προσπαθειών καταπολέμησης της σεξουαλικής βίας, της υποστήριξης ανεξάρτητων ιδρυμάτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της υποστήριξης νόμιμης και αποτελεσματικής μεταβατικής δικαιοσύνης.

Η Φινλανδία παρείχε βοήθεια σε άλλα κράτη και περιφερειακούς οργανισμούς για την προετοιμασία Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την υλοποίηση του Ψηφίσματος 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το συγκεκριμένο ψήφισμα επιχειρούσε να ελαττώσει τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, και ζητούσε από τα κράτη να αναπτύξουν αντίστοιχα σχέδια δράσης (UN Security Council, 2000).

Η UNOCI, η ειρηνευτική δύναμη που επιχείρησε στην Ακτή Ελεφαντοστού προώθησε ένα ειρηνικό περιβάλλον, προστάτεψε τα ανθρώπινα δικαιώματα και ενίσχυσε την παρακολούθηση και έλεγχο της υποκίνησης μίσους, βίας ή αγριοτήτων. Η

ειρηνευτική αποστολή εγκαταστάθηκε μέσω του Ψηφίσματος 1528/2004 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (United Nations Security- Council,2004a) και ολοκληρώθηκε στις 30 Ιουνίου του 2017 μετά την εκπλήρωση της αποστολής της (onuci.unmissions.org,2017)

Μια από τις αποστολές της Διεθνούς Διάσκεψης για την περιοχή των Μεγάλων Λιμνών, στην Αφρική, είναι η πρόληψη και η τιμωρία των εγκλημάτων που επιχειρεί να καταπολεμήσει η έννοια της Ευθύνης Προστασίας. Ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα όλων, είναι η στρατιωτική δύναμη ταχείας αντίδρασης (African Union Rapid Force) που λειτουργεί υπό την Αφρικανική Ένωση και κύρια αποστολή της είναι η παρέμβαση σε εδάφη που υπάρχουν οι ενδείξεις και πιθανότητες για τέλεση εγκλημάτων από επαναστατικές ομάδες, με σκοπό να τα αποτρέψει (Icglr.com,2017)

Το 2013, ο Οργανισμός Διεθνούς Δικαίου Ανάπτυξης, με την υποστήριξη της Ιταλίας, δημοσίευσε την έκθεση "Ελευθερία της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και του νόμου: τρέχοντα διλήμματα και μαθήματα από την εμπειρία". Με τον τρόπο αυτό, επιχειρήθηκε να δοθεί ένα εργαλείο για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τις κυβερνήσεις, ώστε αφενός να διαφυλάξουν με τον καλύτερο τρόπο αυτό το δικαίωμα, και αφετέρου να εξουδετερώσουν θρησκευτικές προκαταλήψεις και επιθέσεις μίσους. Βασίζεται στην ελευθερία της θρησκείας και στη σύνδεση της με τη διατήρηση της ειρήνης (International Development Law Organization,2016).

Το 2007, εκκίνησε η λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και αντίδρασης (ECOWARN) της Οικονομικής Κοινότητας των Δυτικών αφρικανικών χωρών (ECOWAS). Σε συνεργασία με κοινωνικές οργανώσεις, το σύστημα αυτό αξιολογεί ένα ευρύ φάσμα κινδύνων που σχετίζονται με θηριωδίες, που προέρχονται από συγκρούσεις, αστάθεια και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άλλες αντίστοιχες οικονομικές κοινότητες χρησιμοποίησαν το σύστημα ως πρότυπο για την δημιουργία αντίστοιχου συστήματος (ecowarn.org,2019) (ecowas.int,2019).

Το 2013, και με την υποστήριξη του κέντρου προώθησης της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας της Νοτιοανατολικής Ασίας, του Ινστιτούτου Ειρήνης των ΗΠΑ, του Υπουργείου Εξωτερικών και Εμπορίου της Αυστραλίας και της αντίστοιχης επιτροπής του ΟΗΕ, πραγματοποίησαν διαβουλεύσεις και συνέταξαν μια έκθεση με προτάσεις για την περαιτέρω προώθηση της έννοιας στην Νοτιοανατολική Ασία. Οι διαβουλεύσεις κορυφώθηκαν και ολοκληρώθηκαν στη Σιγκαπούρη το Μάιο του 2014. Οι προτάσεις γίνονται σε επίπεδο περιφερειακών οργανισμών, κυβερνήσεων και διεθνών οργανισμών (Report of the High-Level Advisory Panel on the Responsibility to Protect in Southeast Asia,2014).

Η Ένωση των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) ίδρυσε τη Διακυβερνητική Επιτροπή σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα (AICHR). Η ίδρυση αυτή είχε ως σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της οργανωτικής δομής της Ένωσης και ένα θεσμικό όργανο που έχει τη γενική ευθύνη για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες της Ένωσης (aichr.org,2019).

Από το 2005, η UNICEF έδρασε ως τμήμα του μηχανισμού που προβλέπονταν στο ψήφισμα 1612/2005 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και είχε ως σκοπό την παροχή έγκαιρων και αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με την πρόσληψη και χρήση παιδιών ως μέλη παραστρατιωτικών οργανώσεων κατά παράβαση του Διεθνούς Δικαίου. Ο συγκεκριμένος μηχανισμός αφορούσε και άλλες παραβιάσεις και καταχρήσεις που διαπράττονται κατά των παιδιών σε περιόδους ενόπλων συρράξεων (UN Security Council, 2005).

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο επιχείρησε να παράσχει βοήθεια στα θύματα του καθεστωτικού στρατού στη βόρεια Ουγκάντα, ώστε να αντιμετωπιστούν οι αξιώσεις που υπήρχαν για τις περιουσίες, να δοθεί μια διαρκής λύση για όσους ξενιτεύτηκαν και να διευκολυνθεί η αποκατάσταση της ιθαγένειας για τα θύματα. Η παρέμβαση του Δικαστηρίου έγινε στην κατεύθυνση των όσων ορίζει η αποστολή του, αλλά πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο που ήταν σε εξέλιξη οι ειρηνευτικές συνομιλίες και τελικά η απόδοση της δικαιοσύνης δεν κρίθηκε επαρκής (Siebert, 2010).

Ο δεύτερος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα, αφορούσε την ενθάρρυνση των κρατών. Οι υποτομείς αναφέρονται συγκεκριμένα στην διεθνή παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη διαμεσολάβηση και τον πολιτικό διάλογο και στην προληπτική διπλωματία.

Στην περίπτωση του Μάλι, δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με τον ΟΗΕ, η Επιτροπή Διαλόγου και Συμφιλίωσης (CNDR) το 2012, διαλύθηκε το 2013 και μερικούς αργότερα δημιουργήθηκε εκ νέου ως Επιτροπή Αλήθειας, Δικαιοσύνης και Συμφιλίωσης (TJRC). Η αποστολή των δύο επιτροπών ήταν έως ένα βαθμό κοινή. Η αντιμετώπιση της βίας που ακολούθησε το στρατιωτικό πραξικόπημα του 2012. Η δεύτερη Επιτροπή ανέλαβε έναν ευρύτερο ρόλο διερεύνησης των αιτιών της βίας από το παρελθόν και της επαφής με τις κοινωνικές ομάδες ώστε να γίνουν κατανοητά τα αίτια των συγκρούσεων (Andrieu, 2016).

Το 2008, ιδρύθηκε η Ένωση για τη Μεσόγειο, στην οποία συμμετέχουν 28 κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 15 κράτη της Νότιας και Ανατολικής Μεσογείου. Σκοπός της Ένωσης είναι να αποτελέσει ένα όργανο που ενθαρρύνει το διάλογο μεταξύ των μελών και των ενδιαφερόμενων φορέων προάγοντας τις συνεργασίες και το συντονισμό μεταξύ τους και προωθώντας περιφερειακά έργα και πρωτοβουλίες με άμεσο αντίκτυπο στη ζωή των πολιτών της Μεσογείου. Από το 2012 και μετά έχουν αναληφθεί τουλάχιστον 50 έργα ενώ το 2017 υιοθετήθηκε κατόπιν ομόφωνης ψηφοφορίας ο οδικός χάρτης "Ένωση για τη Μεσόγειο: Οργανισμός με κοινή δράση" (ufmsecretariat.org, 2019).

Ο τρίτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα, αφορούσε την υποστήριξη της προστασίας. Οι υποτομείς αναφέρονται συγκεκριμένα στην ανάπτυξη αποστολών διερεύνησης εγκλημάτων, πραγματικών περιστατικών και επιτροπών έρευνας, στην υποστήριξη των προσπαθειών καταπολέμησης της σεξουαλικής βίας, στην προστασία των πολιτών σε συνθήκες ανθρωπιστικής κρίσης και στην προστασία των προσφύγων και των εκτοπισμένων.

Το ταμείο των πληθυσμών των Ηνωμένων Εθνών (UNFPA), με υποστήριξη από την Αυστραλία, ίδρυσε κέντρα για γυναίκες και κορίτσια, προκειμένου να βοηθήσει αυτές που υπέστησαν σεξουαλική βία συνέπεια των συγκρούσεων που έλαβαν χώρα στη Μυανμάρ. Τα κέντρα αυτά λειτουργούν σε περιοχές που έχουν επηρεαστεί από τις συγκρούσεις, με σκοπό να φροντίζουν γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση και να στηρίζουν τις λίγες περιπτώσεις γυναικών που επιθυμούν να την καταγγείλουν (United Nations Population Fund, 2016).

Η Αφρικανική Ένωση υιοθέτησε τη Σύμβαση για την προστασία και την αρωγή των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων στην Αφρική. Η Σύμβαση αφορά πολίτες που εκτοπίστηκαν λόγω φυσικών καταστροφών, ένοπλων συρράξεων και μεγάλων αναπτυξιακών έργων στην Αφρική ενώ υπογράφηκε από 40 χώρες και επικυρώθηκε από 25 χώρες από τις 54 που συμμετέχουν στην Ένωση. Η σύμβαση υιοθετήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2009, τέθηκε σε ισχύ στις 6 Δεκεμβρίου 2012 ενώ τελευταία τροποποίηση της ήταν στις 21 Ιουνίου 2019 (African Union, 2009).

Η εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα φανερώνει έμπρακτα την συνδρομή των Ηνωμένων Εθνών, των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών αλλά και των ίδιων των κρατών, κατόπιν πρωτοβουλίας της Διεθνούς Κοινότητας και υλοποίησης τους με συναίνεση των κρατών, στην υπεράσπιση των πληθυσμών, ειδικά σε περιόδους κρίσης. Η Διεθνής Αρωγή και η παροχή τεχνογνωσίας εκ μέρους των Ηνωμένων Εθνών, και της Διεθνούς Κοινότητας γενικότερα, είναι ιδιαίτερος σημαντική καθώς αποτελεί την τελευταία "άμυνα" με ειρηνικά μέσα πριν την προσφυγή στη χρήση βίας. Σημαντική οφείλει να είναι και η πιστή εφαρμογή των παραπάνω εργαλείων και μέσων, μαζί με αυτών που προβλέπονται από τον πρώτο πυλώνα για τη θωράκιση του κράτους, μακριά από πολιτικά συμφέροντα και επιδιώξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Έγκαιρη και αποφασιστική αντίδραση σε επίπεδο Διεθνούς Κοινότητας

Η έγκαιρη και αποφασιστική αντίδραση σε επίπεδο Διεθνούς Κοινότητας στο πλαίσιο της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας αφορά το τρίτο Πυλώνα και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το κράτος δεν δύναται, δεν θέλει ή προβαίνει το ίδιο σε θηριωδίες εις βάρος του πληθυσμού του. Όσα θα αναφερθούν στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, αφορούν ένα πλήρες φάσμα δράσεων που αναλύθηκαν στην Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ το 2012 και αφορούν τα κεφάλαια VI και VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο τρίτο πυλώνα της έννοιας (United Nations Secretary General,2012).

Μεταξύ των δράσεων αυτών, και σύμφωνα με το Κεφάλαιο VI του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, περιλαμβάνονται ενέργειες μη στρατιωτικού χαρακτήρα σχεδιασμένες ώστε να αποτρέπουν την κλιμάκωση των αγριότητων όπως η διαμεσολάβηση, οι αποστολές παρακολούθησης και παρατήρησης και οι αποστολές διερεύνησης και συλλογής στοιχείων. Σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη, η Διεθνής Κοινότητα επιστρατεύει περισσότερα εργαλεία όπως οι κυρώσεις για την αποθάρρυνση της στοχοποίησης των πληθυσμών, την ίδρυση ειρηνευτικών αποστολών και την εξουσιοδότηση στρατιωτικής δράσης με τον επείγον σκοπό της προστασίας των πολιτών σε εδάφη που υπάρχει κρίση (UN Compendium of Practice,2016).

Ο πρώτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε την Ανάπτυξη Ικανότητας για έγκαιρη προειδοποίηση και πρόληψη των θηριωδιών, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε το ψήφισμα 2240, που αποσκοπούσε στην διαφύλαξη των μεταναστών ή/και των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων στην ακτή της Λιβύης (UN Security Council,2015). Τον Δεκέμβριο του 2016, υιοθέτησε το ψήφισμα 2331, για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προανήγγειλε κυρώσεις σε όσους συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία(UN Security Council,2016a).

Το Μάιο του 2016, το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε το Ψήφισμα 2286, που αφορούσε την προστασία των τραυματιών, των ασθενών, του ιατρικού και ανθρωπιστικού προσωπικού κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων σε οποιαδήποτε έδαφος (UN Security Council,2016b).

Το Δεκέμβριο του 2016, υιοθετήθηκε το ψήφισμα 2325 του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο επιδιώκει να αποτρέψει την πρόσβαση σε όπλα μαζικής καταστροφής στους μη κρατικούς φορείς και ίδρυσε μεταξύ άλλων ένα σχέδιο μη διάδοσης παρόμοιων όπλων, ένα ταμείο για την οικονομική βοήθεια των κρατών στο τομέα της μη διάδοσης και μηχανισμό υποβολής αναφορών. Το ψήφισμα αυτό καλεί ουσιαστικά τα κράτη να ενισχύσουν τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί στο πλαίσιο του ψηφίσματος 1540 του Συμβουλίου Ασφαλείας (UN Security Council,2016c).

Ο δεύτερος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε την διερεύνηση εγκλημάτων, την συλλογή στοιχείων και τη σύσταση επιτροπών για έρευνα, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ίδρυσε το 2016, ένα διεθνή ανεξάρτητο και αμερόληπτο Μηχανισμό (iiim) για την υποβοήθηση της διερεύνησης και της δίωξης των υπευθύνων για διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων στη Συρία από το Μάρτιο του 2011. Ο Μηχανισμός είχε ως σκοπό την συλλογή στοιχείων για τη διάπραξη των εγκλημάτων και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και την απαραίτητη προετοιμασία για τη ποινική διαδικασία (iiim.un.org,2019) (UN General Assembly,2016b).

Το ίδιο έτος, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ίδρυσε την Ανεξάρτητη Διεθνή Εξεταστική Επιτροπή σχετικά με τη Συρία, έχοντας εντολή να διερευνήσει όλες τις πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το Μάρτιο του 2011 καθώς και τον εντοπισμό και τη σύλληψη των υπευθύνων για τη διάπραξη αυτών των εγκλημάτων. Το έργο της Επιτροπής έχει παραταθεί επανειλημμένα μέχρι και σήμερα (UN Human Rights Council,2016).

Ο τρίτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε τη μεσολάβηση και τον πολιτικό διάλογο, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας, σε περιπτώσεις συγκρούσεων και αστάθειας.

Η Φινλανδία υποστήριξε έμπρακτα τις προσπάθειες οικοδόμησης μιας κανονιστικής βάσης και της θεσμικής ικανότητας της μεσολάβησης. Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Φινλανδίας και μιας κοινοπραξίας από ΜΚΟ, διοργανώνεται στο Ελσίνκι η Εθνική Διάσκεψη Διαλόγου, από τον Απρίλιο του 2014, μέχρι και την πιο πρόσφατη 4η Διάσκεψη που έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2019. Η Διάσκεψη δίνει την ευκαιρία εμβάθυνσης της διαδικασίας διαλόγου μεταξύ των συμμετεχόντων, ενώ παρέχει χώρο για κοινό προβληματισμό και σε βάθος συζήτηση μεταξύ των επαγγελματιών, των ενδιαφερόμενων και των εμπειρογνομόνων που εργάζονται σε διαδικασίες διαλόγου αλλά σε διαφορετικό πλαίσιο (nationaldialogues.fi,2019).

Ο τέταρτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε την εφαρμογή της προληπτικής διπλωματίας, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας.

Ένα από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα προληπτικής διπλωματίας από τον ΟΗΕ αποτελεί η ίδρυση του Περιφερειακού Κέντρου Προληπτικής Διπλωματίας για την κεντρική Ασία. Αποστολή του είναι να συνεργάζεται με τις κυβερνήσεις της περιοχής σε θέματα διπλωματίας, να παρέχει παρακολούθηση και ανάλυση, να διατηρεί επαφές με περιφερειακές οργανώσεις και να διευκολύνει την ανταλλαγή και τον συντονισμό των πληροφοριών. Κατέχει έναν ηγετικό ρόλο στην περιοχή, παρέχοντας ένα γενικό πλαίσιο για τις προληπτικές δραστηριότητες και εκπαιδύοντας τους δημοσίους υπαλλήλους για τη διπλωματία στα εδάφη της Κεντρικής Ασίας και του Αφγανιστάν (United Nations Security- Council,2007b) (UN Security Council,2007a) (unrcca.unmissions.org, 2019).

Ο τέταρτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε την προστασία των πολιτών σε συνθήκες ανθρωπιστικής κρίσης, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας.

Η Γαλλία το 2013, ανταποκρινόμενη σε αίτημα της μεταβατικής κυβέρνησης του Μάλι για προστασία απέναντι στην Ansar Dine, διεξήγαγε την επιχείρηση "Serval". Η συντονισμένη διεθνής διπλωματία, οι θηριωδίες από πλευράς της τρομοκρατικής ομάδας αλλά και η αποτελεσματικότητα της στρατιωτικής δύναμης που εστάλη στο Μάλι την κατέστησαν μια επιτυχημένη επιχείρηση. Εν τέλει, πέτυχε την πρόληψη και προστασία των πολιτών αλλά δεν συνέβαλε επαρκώς σε ένα ασφαλέστερο μέλλον (Boeke, Shuurman, 2015).

Ο πέμπτος τομέας δράσης, στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα, αφορούσε την επιβολή κυρώσεων, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας, για κράτη που δεν θέλουν ή δεν μπορούν να συμμορφωθούν με τα ειρηνικά μέσα που έχουν προηγουμένως χρησιμοποιηθεί. Εφόσον το κράτος δεν συνετίζεται από τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί και η χρήση όλων τα υπόλοιπων μέτρων και εργαλείων έχει καταστεί ανεπιτυχής, επιλέγεται η ύστατη λύση, η στρατιωτική επέμβαση και η χρήση βίας.

Μια από τις χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις επιβολής κυρώσεων, η οποία ακολουθήθηκε από στρατιωτική επέμβαση, είναι αυτή της Λιβύης. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εξέδωσε στις 26 Φεβρουαρίου του 2011, το ψήφισμα 1970 με το οποίο καλεί τη Λιβύη να σταματήσει τις επιθέσεις κατά των πολιτών και να αναλάβει όσα προβλέπονται από την Ευθύνη Προστασίας. Ταυτόχρονα επιβάλλει κυρώσεις που αφορούν εμπάργκο όπλων, απαγόρευση εξόδου από τη χώρα ύποπτων προσώπων, παύση εκτέλεσης οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας ενώ ιδρύει και Επιτροπή κυρώσεων (UN Security Council, 2011a). Λίγες μέρες αργότερα ανεστάλη η συμμετοχή της Λιβύης στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Η επιβολή των κυρώσεων δεν είχε επαρκή χρόνο να αποδώσει αποτέλεσμα καθώς μετά από 19 μέρες, το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε το ψήφισμα 1973, με το οποίο εξουσιοδοτεί τα υπόλοιπα κράτη "να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των πολιτών", επίσης στο πλαίσιο της εφαρμογής της ευθύνης προστασίας των πληθυσμών. Η επιχείρηση του NATO που ακολούθησε, υποστηρίχθηκε από πολλά κράτη αλλά της ασκήθηκε και έντονη κριτική (UN Security Council, 2011b).

Η κριτική ασκήθηκε απέναντι σε κράτη που πιθανώς να επιθυμούσαν την ανατροπή του Καντάφι από την εξουσία. Οι κατηγορίες στηρίζονταν στο ότι είχαν γίνει προτάσεις εκχειρίδας που "έπεσαν στο κενό", στο ότι φημολογούνταν ότι παρασχέθηκε υλική υποστήριξη στους αντιφρονούντες στο καθεστώς Καντάφι και στο ότι επλήγησαν στόχοι που δεν είχαν σχέση με τις επιχειρήσεις που διεξάγονταν. Είναι προφανές ότι η ανατροπή του καθεστώτος ήταν μέσα στα σχέδια της παρέμβασης όμως όπως αναφέρεται και στην έκθεση του ICISS : «Ο πρωταρχικός σκοπός της παρέμβασης θα πρέπει να είναι να σταματήσει ή να αποτραπεί ο ανθρώπινος πόνος. [...] Η ανατροπή των καθεστώτων είναι, ως εκ τούτου, ένας θεμιτός στόχος, αν απενεργοποιεί την ικανότητα του εν λόγω καθεστώτος να βλάπτει

τους δικούς του ανθρώπους και μπορεί να είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση της εντολής της προστασίας και ό,τι είναι αναγκαίο για την επίτευξη της εν λόγω απενεργοποίησης ποικίλλει από περίπτωση σε περίπτωση» (ICISS,2001 κεφ.4.33). Υπό αυτό το πλαίσιο, η στρατιωτική επέμβαση στη Λιβύη φαίνεται να είχε ως πρωταρχικό σκοπό την προστασία του πληθυσμού. Οι συγκεκριμένες διαφωνίες κόστισαν στην απουσία οποιασδήποτε επέμβασης στα γεγονότα στη Σύρια (Δίπλα,2018).

Το πιο πρόσφατο περιστατικό στρατιωτικής επέμβασης έλαβε χώρα στο Μάλι τον Ιανουάριο του 2013. Με την υιοθέτηση του ψηφίσματος 2085 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, εξουσιοδοτήθηκε η επέμβαση από στρατιωτική δύναμη προερχόμενη από την Αφρική, την Αφρικανική Διεθνή Επιχείρηση Υποστήριξης στο Μάλι (AFISMA). Η επέμβαση οργανώθηκε από την ECOWAS, και αποσκοπούσε στην υποστήριξη των πληθυσμών που βρισκόταν σε κίνδυνο, την υποστήριξη των αρχών του Μάλι ώστε να οικοδομηθεί ένα κλίμα σταθερότητας και να μειωθεί ο κίνδυνος από τις εξτρεμιστικές ομάδες που δρούσαν στα εδάφη του Μάλι (UN Security Council,2012) (www.un.org/press/en/2012/sc10870.doc.htm,2012) (ecowas.int ,2019)

Είναι φανερό ότι η επίκληση του τρίτου πυλώνα δεν αφορά την χρήση βίας μόνο, αλλά περιέχει πολλά μέτρα προκειμένου να αποφευχθεί η χρήση της ύστατης λύσης. Μέσα από την εφαρμογή του πυλώνα, παρατηρείται η έντονη προσπάθεια της Διεθνούς Κοινότητας, ακόμα και όταν το κράτος αδυνατεί να διαχειριστεί μια κατάσταση αποτελεσματικά, να επιλύσει ειρηνικά τα ζητήματα που προκύπτουν. Είναι ιδιαίτερος σημαντικό ότι η αποτυχία των προηγούμενων πυλώνων δεν οδηγεί "τυφλά" στη χρήση βίας. Ωστόσο, η στρατιωτική επέμβαση οφείλει αφενός να τίθεται αρχικά εκτός πολιτικών προτεραιοτήτων και αφετέρου να μην καθυστερεί όταν καθίσταται αναγκαίο, σε περιπτώσεις δηλαδή που δεν δύναται να βρεθεί κάποια άλλη λύση και βρίσκονται σε εξέλιξη εγκλήματα και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τέλος, διαφαίνεται μια μεγαλύτερη ροπή στην πρόληψη παρά στην οικοδόμηση ενός σταθερού κλίματος για το μέλλον.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η κατάσταση του κόσμου σήμερα, φανερώνει βαθιά ανησυχητικές ενδείξεις που απειλούν τις βασικές αρχές της Ευθύνης Προστασίας. Η ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας και των επικοινωνιών, η οποία δίνει τόσο μεγάλη δύναμη στα χέρια μας, μας διευκολύνει να είμαστε περισσότερο ενημερωμένοι αλλά ταυτόχρονα βοηθάει εξτρεμιστικές ομάδες να προσλάβουν νέα μέλη, να διαδώσουν μηνύματα μίσους και να σχεδιάσουν επιθέσεις, κάνοντας όλους τους ανθρώπους περισσότερο ευάλωτους. Είναι λοιπόν καθήκον, ευθύνη αλλά και πρόκληση ταυτόχρονα, να διατηρούμε ψηλά το επίπεδο της προστασίας των ανθρώπων. Η ανάγκη για εφαρμογή της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας είναι μεγαλύτερη από ποτέ αλλά ταυτόχρονα η εφαρμογή αυτή, ειδικά από πλευράς της Διεθνούς Κοινότητας προσκρούει σε πολλά εμπόδια.

Στον πυρήνα της Ευθύνης Προστασίας είναι η πίστη στην ανθρώπινη ισότητα και αξιοπρέπεια, στην ιδέα ότι κανείς δεν πρέπει να χάνει τη ζωή του λόγω της καταγωγής του ή λόγω αυτών που πιστεύει. Η έννοια της Ευθύνης Προστασίας επιβεβαιώνει την πρωταρχική ευθύνη του κράτους να προστατεύσει τον πληθυσμό του από την γενοκτονία, τα εγκλήματα πολέμου, την εθνοκάθαρση και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Ως εκ τούτου, είναι σύμμαχος της κυριαρχίας και όχι αντίπαλος, καθώς προέρχεται περισσότερο από την ίδια την έννοια της κυριαρχίας ως ευθύνη και λιγότερο από την ιδέα της ανθρωπιστικής παρέμβασης. Ακόμα και η βοήθεια της Διεθνούς Κοινότητας προς τα κράτη, ώστε αυτά να εκπληρώσουν τις βασικές ευθύνες προστασίας τους, επιδιώκει να ενισχύσει την κυριαρχία τους και όχι να την αποδυναμώσει.

Η θωράκιση των κρατών έχει εξελιχθεί σε σημαντικό επίπεδο τα τελευταία χρόνια ώστε να προλαμβάνονται οι θηριωδίες με αποτελεσματικό τρόπο. Είναι όμως απαραίτητο να υπάρχει τακτική αξιολόγηση των κινδύνων διάπραξης εγκλημάτων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο ώστε να βελτιώνεται συνεχώς η κατανόηση και παρακολούθηση των κινδύνων και των διαδικασιών που μπορεί να οδηγήσουν σε θηριωδίες και η ανάπτυξη μέτρων για την αποτροπή τους. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευθύνη Προστασίας παρέχει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων- διπλωματικών, οικονομικών, πολιτικών, θεσμικών ενδεχομένως και στρατιωτικών- και ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα καθώς και τοπικών, εθνικών, περιφερειακών και διεθνών οργάνων διοίκησης ενώ έχουν αναπτυχθεί διάφορα παγκόσμια και περιφερειακά δίκτυα τα οποία παρέχουν την ευκαιρία επιτάχυνσης της εφαρμογής, την εμβάθυνση της διεθνούς συνεργασίας και την ανταλλαγή διδαγμάτων. Για τον λόγο αυτό, πρέπει η συμμετοχή των κρατών σε αυτά, να είναι η υψηλότερη δυνατή ώστε να αυξάνεται το ποσοστό της πρόληψης. Για παράδειγμα, η συμμετοχή μόλις πενήντα εννιά κρατών στο δίκτυο εθνικών σημείων επαφής, που αναφέρθηκε στο τρίτο κεφάλαιο, κρίνεται ιδιαίτερος χαμηλή.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά την εφαρμογή της έννοιας της Ευθύνης Προστασίας ήταν η δυσκολία έγκαιρης κινητοποίησης της Διεθνούς Κοινότητας και η απουσία επαρκών μέτρων για την υποβοήθηση της ανοικοδόμησης όπως προβλέπονταν από το αρχικό σχέδιο για την έννοια της Ευθύνης Προστασίας. Σε ότι αφορά την πρώτη περίπτωση, παρότι υφίσταται μια

μεγάλη ποικιλία μέτρων και εργαλείων που χρησιμεύουν στην πρόληψη θηριωδιών, η Διεθνής Κοινότητα παρουσιάζει μια χαρακτηριστική αργοπορία στην λήψη προληπτικών μέτρων και δράσης. Η αποτελεσματική πρόληψη θα αποτελέσει τη "γέφυρα" μεταξύ των δύο πρώτων πυλώνων της Ευθύνης Προστασίας με τον τρίτο. Σε ότι αφορά τη δεύτερη περίπτωση, δεν έχουν προβλεφθεί παρά ελάχιστα μέσα για την ανοικοδόμηση των περιοχών που πλήττονται από τη διάπραξη εγκλημάτων και θηριωδιών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχουν μέθοδοι να μετατραπεί η περιοχή αυτή σε ένα ασφαλές περιβάλλον για το μέλλον, με την ασφάλιση του κινδύνου που την έπληξε, επιτρέποντας εκ νέου πιθανή μελλοντική αποσταθεροποίηση της κατάστασης. Η κατάσταση στη Λιβύη μετά το πέρας της στρατιωτικής επέμβασης αποτελεί παράδειγμα απουσίας, εκ μέρους της Διεθνούς Κοινότητας, σχεδίου ανοικοδόμησης.

Επιπλέον, τα κράτη πρέπει να αποφύγουν να χρησιμοποιούν τα προβλεπόμενα στην έννοια, για πολιτική ή οικονομική εκμετάλλευση. Το υπάρχον σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, περιστρέφεται γύρω από τα πέντε μόνιμα μέλη, με αποτέλεσμα να υφίσταται μια μη προβλέψιμη επιλεκτικότητα σε ορισμένες περιπτώσεις που προκαλεί. Από την άλλη πλευρά, τα κράτη δεν μπορούν να βλέπουν σε όλες τις επεμβάσεις την πιθανότητα εκμετάλλευσης διότι με αυτόν τον τρόπο δεν θα υπάρξει ποτέ η απαιτούμενη συναίνεση για τα σοβαρά ζητήματα που θα παρουσιαστούν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά την επέμβαση στη Λιβύη. Η κριτική που ασκήθηκε προκάλεσε την απουσία συναίνεσης και την πρόκληση διαφωνιών στην συζήτηση για το σοβαρό θέμα της Συρίας, με αποτέλεσμα η Διεθνής Κοινότητα να μην επέμβει με οποιοδήποτε τρόπο σε εκείνα τα εδάφη, που μέχρι και σήμερα πλήττονται από ανθρωπιστικής άποψης.

Ο δρόμος που απαιτείται να καλυφθεί, για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Ευθύνης Προστασίας, είναι δύσκολος και μακρύς, αν λάβουμε υπόψη τη διαμορφούμενη κατάσταση στο παγκόσμιο γίνεσθαι. Είναι απαραίτητη η ανιδιοτελής πολιτική βούληση αλλά και η συναίνεση των κρατών για υλοποίηση των προβλεπομένων στην έννοια της Ευθύνης Προστασίας. Είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν όλα τα προβλήματα, να εξευρεθούν βιώσιμες λύσεις και απαντήσεις σε όλα τα εμφανιζόμενα ζητήματα, όμως η ουσιώδης και δυναμική υιοθέτηση του δόγματος της Ευθύνης Προστασίας, είναι ένα αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση της εξεύρεσης λύσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνικές Πηγές

1. Δίπλα Χ. (2018), "Ευθύνη Προστασίας και Ανθρώπινα Δικαιώματα: Δώδεκα Χρόνια Μετά" . Παρατίθεται στο βιβλίο που έχει επιμεληθεί η ίδια: "Τα Ηνωμένα Έθνη και οι νέες προκλήσεις στο διεθνές στερέωμα", Αθήνα, Εκδόσεις Σακκουλά.
2. Δούση, Εμ. (2016), "Η Ευθύνη Προστασίας πληθυσμών. Νεωτερικές όψεις και πρακτικές εφαρμογές" . Παρατίθεται στο βιβλίο: Μεταξάς, Α.-Ι.Δ. (2016), "Πολιτική Επιστήμη, τόμος VII Διεθνείς Σχέσεις", Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρη, σσ. 197-214.
3. Ευρωπαϊκή Ένωση- Ανακοίνωση Τύπου 8219/1/04 (2004), "Δήλωση της Προεδρίας εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ευκαιρία της 10ης επετείου της γενοκτονίας στη Ρουάντα", Βρυξέλλες.

Ξενόγλωσσες Πηγές

1. African Union (2009), "Convention for the Protection and Assistance of Internally Displaced Persons in Africa", Kampala Convention
2. Annan, K. (2001), "We the peoples- The role of the UN in the 21st century" , Oxford, Oxford University Press
3. Bellamy, Al. (2009), "Responsibility to Protect: the global effort to end mass atrocities" Cambridge, Malden Polity Press.
4. Bellamy, Al. (2006), "Just Wars. From Cicero to Iraq." Cambridge, Malden Polity Press.
5. Boeke, S., Schuurman, B. (2015) "Operation 'Serval': A Strategic Analysis of the French Intervention in Mali, 2013–2014", Journal of Strategic Studies, 38:6, 801-825
6. Chesterman, S. (2011) "Leading from Behind: The Responsibility to Protect, the Obama Doctrine, and Humanitarian Intervention After Libya" New York University School of Law, Public law & legal theory research paper series, Working paper no. 11-35, June 2011.
7. Condorelli, L., Boisson de Chazoumes, L. (-), "De la responsabilite de proteger ou d'une nouvelle parure pour une notion deja etablie" . Παρατίθεται στο: "Revue generale de droit international public", tome 110, no 1, σσ. 11-18.
8. Eaton, J. (2011), "An Emerging Norm? Determining the Meaning and Legal Status of the Responsibility to Protect", Michigan Journal of International Law, Vol. 32/4, σσ. 783.
9. Evans, G., Sahnoun M. (2001), "The Responsibility to Protect, Report for ICISS", Washington DC, Brookings Institution.

10. Evans, Gareth (2008), "The Responsibility to Protect: Ending Mass Atrocity Crime Once and for all", Washington DC, Brookings Institution.
11. Genser J. (2018), "The United Nations Security Council's Implementation of the Responsibility to Protect: A Review of Past Interventions and Recommendations for Improvement", Chicago Journal of International Law Vol.18 Number 2, σελ.419-500
12. Hamann, Ed., Muggah, Rob. (2013), "Responsibility to Protect : New directions for International Peace and Security?", Brazil, Igarape Institute
13. International Commission on Intervention and State Sovereignty (2001), "The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty", Ottawa : International Development Research Centre.
14. International Convention on the elimination of all forms of racial discriminations (2015), " Concluding observations on the combined nineteenth to twenty-second periodic reports of Costa Rica", UN Doc. CERD/C/CRI/CO/19-22.
15. International Development Law Organization (2016), " Freedom of religion or belief and the law: current dilemmas and lessons learned", Rome, Report of IDLO.
16. Kardas, Saban (2001), "Humanitarian Intervention: The evolution of the idea and practice", Journal of International Affairs (VI June-July 2001).
17. Noris, John, Malknecht, Annie (2013), "Atrocities Prevention Board, Background, Performance and Options", Washington, Centre of American Progress.
18. Permanent Representative of Brazil to the United Nations, (2011) "Letter from the Permanent Representative of Brazil to the United Nations addressed to the Secretary-General"
19. Roberts, Ad. (2000)," The so-called right of humanitarian intervention", Yearbook of the International Humanitarian Law, Volume 3/2000, pp.3-51.
20. Siebert, John (2010), "The ICC's Pursuit of the Lord's Resistance Army and the Limits of Criminal Proceedings", The Conrad Grebel Review, Volume 28 No.3, Fall 2010.
21. Stahn, Carsten (2001), "Responsibility to Protect. Political Rhetoric or Emerging Legal Norm", American Journal of International Law (Vol. 101, No 1, 2007).
22. Tomashausen, S. (2002), "Humanitarian Intervention in an Evolving World Order : The Cases of Iraq, Somalia, Kosovo and East Timor", Pretoria : The African Institute of South Africa.
23. United Nations (2014), "Framework of Analysis for Atrocity Crimes. A tool for Prevention", UN Document.
24. United Nations Development Programm (2018), "Putting Human Rights Up Front", UN Document.

25. United Nations General Assembly (2000), United Nations Millenium Declaration, UN Doc. A/RES/55/2.
26. United Nations General Assembly (2005), World Summit Outcome, UN doc. A/RES/60/1.
27. United Nations General Assembly (2016a), Resolution Adopted by Human Rights Coucil on 30th September 2016, UN doc. A/HRC/RES/33/24.
28. United Nations General Assembly (2016b), Resolution creating International Impartial Independent Mechanism on 19th December 2016, UN doc. A/RES/71/248.
29. United Nations Human Rights Council (2016), Resolution of the Seventeenth Session on 22th August 2016, UN doc. S-17/1.
30. United Nations Secretary- General (2000), "We the peoples: the role of the United Nations in the twenty - first century", UN doc. A/54/2000.
31. United Nations Secretary- General (2005), "In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights For All", UN doc. A/59/2005.
32. United Nations Secretary- General (2009), "Implementing the Responsibility to Protect- Report of the Secretary General", UN doc. A/63/677.
33. United Nations Secretary- General (2010), "Early warning, Assessment and the Responsibility to Protect", UN doc. A/64/864.
34. United Nations Secretary- General (2011), "Role of Regional and Sub-Regional Arrangements on Implementing Responsibility to Protect", UN doc. A/65/877 - S/2011/393.
35. United Nations Secretary- General (2012), " Responsibility to Protect : Timely and decisive responce", UN doc. A/66/874 - S/2012/578.
36. United Nations Secretary- General (2013), " Responsibility to Protect : State Responsibility and Prevention", UN doc. A/67/929 - S/2013/399.
37. United Nations Secretary- General (2014), " Fulfilling our Collective Responsibility: International Assistance and The Responsibility to Protect", UN doc. A/68/947- S/2014/449.
38. United Nations Secretary- General (2015), "A vital and enduring Commitment: Implementing Responsibility to Protect", UN doc. A/69/981 - S/2015/500.
39. United Nations Secretary- General (2016), "Mobilizing collective action : the next decade of the Responsibility to Protect", UN doc. A/70/999 - S/2016/620.
40. United Nations Secretary- General (2017), "Implementing the Responsibility to Protect : Accountability for Prevention", UN doc. A/71/1016 - S/2017/556.

41. United Nations Secretary- General (2018), "Responsibility to Protect : from early warning to early action", UN doc. A/72/884 - S/2018/525.
42. United Nations Security- Council (2000), "Resolution on Women, Peace and Security", S/RES/1325.
43. United Nations Security- Council (2004a), "Report on the situation in Côte d'Ivoire", S/RES/1528.
44. United Nations Security- Council (2004b), "Report of the Secretary General on Sudan", S/RES/1564.
45. United Nations Security- Council (2005), "Children and armed conflict", S/RES/1612.
46. United Nations Security- Council (2007a), "Letter dated 7 May 2007 from the Secretary-General to the President of the Security Council ", S/2007/279.
47. United Nations Security- Council (2007b), "Letter dated 15 May 2007 from the President of the Security Council to the Secretary-General", S/2007/280.
48. United Nations Security- Council (2011a), "Peace and Security in Africa", S/2011/1970.
49. United Nations Security- Council (2011b), "The situation in Libya", S/2011/1973.
50. United Nations Security- Council (2012), "The situation in Mali", S/RES/2085.
51. United Nations Security- Council (2015), "Maintenance of international peace and security", S/RES/2240.
52. United Nations Security- Council (2016a), " Maintenance of international peace and security ", S/RES/2331.
53. United Nations Security- Council (2016b), "Protection of civilians in armed conflict", S/RES/2286.
54. United Nations Security- Council (2016c), "Non proliferation of Weapons of mass destruction", S/RES/2325.
55. United Nations High Level Advisory Panel on the Responsibility to Protect in Southeast Asia (2014), "Mainstreaming the Responsibility to Protect in Southeast Asia, Pathway towards a caring ASEAN Community", New York, United Nations.
56. United Nations High Level Panel on Threats, Challenges and Change (2004), "A more secure World : Our Shared Responsibility. Report of the United Nations High Level Panel on Threats, Challenges and Change", Brussels, UN doc. A/59/565.

Διαδικτυακές Πηγές

1. <https://powerpolitics.eu/%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1-1991-2017-%CE%B4%CE%B9%CE%AD/>

(Άρθρο Σαλμών Αλ. (2017), "Ανθρωπιστική Κρίση στη Σομαλία (1991-2017): Διέξοδος ή Μονόδρομος". Τελευταία επίσκεψη: 04 Ιουλίου 2019)

2. [https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/RtoP%20Compendium%20of%20Practice%20\(Provisional%20Pre-Publication%20Version\)%20FINAL%2020%20March%202017.pdf](https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/RtoP%20Compendium%20of%20Practice%20(Provisional%20Pre-Publication%20Version)%20FINAL%2020%20March%202017.pdf)

(United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect (2016), " Compendium of Practice: Implementation of the Responsibility to Protect 2005-2016". Τελευταία επίσκεψη: 24 Ιουλίου 2019)

3. <http://www.icglr.org/>

(International Conference on the Great Lakes Region. Τελευταία επίσκεψη: 29 Ιουλίου 2019)

4. <http://responsibilitytoprotect.org/>

(International Coalition of the Responsibility to Protect. Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

5. <https://www.cohesion.or.ke/>

(National Cohesion and Integration Commission of Kenya. Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

6. <https://www.peacecouncil.gov.gh/>

(National Peace Council of Ghana. Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

7. <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-09-11/arresting-atrocity>

(Άρθρο Feinstein, Lee, Lindberg, Tod (2015) " Arresting Attrocity, Obama's Agenda to prevent Genocide". Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

8. http://besafe.jdbi.eu/sites/besafe.localhost/files/u3051/planr_en.pdf

(Εθνικό Σχέδιο δράσης κατά της ριζοσπαστικοποίησης στο Βέλγιο (2016) "Plan R, The action plan against radicalism". Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

9. <https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/councilministers/Paginas/2015/20150130-council-minister.aspx>

(Εθνικό Σχέδιο δράσης κατά της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης στην Ισπανία (2015) "Government approves comprehensive strategic plan to combat violent radicalisation". Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

10. https://www.culture.si/en/House_of_Tolerance_Festival

(Ιστοσελίδα του Φεστιβάλ Ανοχής (2015) "House of Tolerance Festival". Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

11. <https://mpsotc.army.gr/el>

(Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης. Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

12. <https://www.aihrc.org.af/>

(Ανεξάρτητη Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων , "Afghanistan Independent Human Right Comittee (AIHRC)". Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

13. <https://freedomhouse.org/article/protecting-journalists-and-human-rights-defenders-mexico>

(Άρθρο Giacaman, Viv. (2012), "Protecting Journalists and Human Right Defenders in Mexico". Τελευταία επίσκεψη: 25 Ιουλίου 2019)

14. <https://onuci.unmissions.org/>

(Ιστοσελίδα της ειρηνευτικής αποστολής στην Ακτή Ελεφαντοστού. Τελευταία επίσκεψη: 22 Ιουλίου 2019)

15. <https://ecowas.int/>

(Ιστοσελίδα της Οικονομικής Κοινότητας των Δυτικών αφρικανικών χωρών. Τελευταία επίσκεψη: 22 Ιουλίου 2019)

16. <https://ecowarn.org/>

(Ιστοσελίδα του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και αντίδρασης της Οικονομικής Κοινότητας των Δυτικών αφρικανικών χωρών. Τελευταία επίσκεψη: 22 Ιουλίου 2019)

17. <https://aichr.org/>

(Ιστοσελίδα της Διακυβερνητικής Επιτροπής σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα (AICHR). Τελευταία επίσκεψη: 26 Ιουλίου 2019)

18. <https://www.ictj.org/news/mali-truth-justice-reconciliation-commission-peace>

(Andrieu, Kor. (2016), " Mali's Truth Justice Reconciliation Commision : Opening the Way towards sustainable peace", Interview on 04/07/2016 on ictj.org. Τελευταία επίσκεψη: 26 Ιουλίου 2019)

19. <https://ufmsecretariat.org/>

(Ιστοσελίδα της Ένωσης για τη Μεσόγειο (UFM). Τελευταία επίσκεψη: 26 Ιουλίου 2019)

20. <https://myanmar.unfpa.org/en/news/we-have-power-%E2%80%93-women-and-girls-centres-combat-violence-against-women>

(United Nations Population Fund (2016), " We have the power- Women and girl centers combat violence against women", News article published on 25/11/2016 on <https://myanmar.unfpa.org/en> Ιστοσελίδα του UNFPA. Τελευταία επίσκεψη: 26 Ιουλίου 2019)

21. <https://iiim.un.org>

(Ιστοσελίδα του Διεθνή Ανεξάρτητου Αμερόληπτου Μηχανισμού (IIIM). Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

22. <http://nationaldialogues.fi/>

(Ιστοσελίδα της Διάσκεψης Εθνικού Διαλόγου. Τελευταία επίσκεψη: 27 Ιουλίου 2019)

23. <https://unrcca.unmissions.org/>

(Ιστοσελίδα του Περιφερειακού Κέντρου Πολιτικής Διπλωματίας της Κεντρικής Ασίας. Τελευταία επίσκεψη: 30 Ιουλίου 2019)

24. <https://www.un.org/press/en/2012/sc10870.doc.htm>

(United Nations (2012), " Security Council authorizes deployment of African-Led International Support Mission in Mali for Initial year- long period", News article published on 20/12/2012 on <https://www.un.org/press/en/2012/sc10870.doc.htm> Ιστοσελίδα του UN. Τελευταία επίσκεψη: 31 Ιουλίου 2019)

